

Número 22
Febrer 2009

|| A || N || C ||

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

QUÈ FA L'ARXIU PER TU? I, QUÈ N'ESPERES DE L'ARXIU?

Els professionals dels arxius sabem que una de les raons que donen sentit a la nostra comesa és la de posar en valor, en un sentit ampli de l'accepció, els continguts dels nostres arxius. És una funció que, sovint, se situa cronològicament després d'aplegar i descriure els fons documentals, però no, per això, és una funció menor. Aquesta tasca de difusió, de projectar els continguts documentals, d'implicar els ciutadans en el coneixement i en l'estima pels testimonis del passat col·lectiu, o simplement, d'atraure nous usuaris als serveis que ofereix el centre, se circumscriu en el que s'ha vingut a denominar l'acció cultural dels arxius.

En aquest context, l'acció cultural és el conjunt de mitjans emprats per a posar en contacte els béns patrimonials que gestiona l'arxiu amb la diversitat de poblacions d'un territori –tant els usuaris consolidats, com els potencials– amb la finalitat de permetre a l'individu o als grups organitzats d'individus, dominar la realitat cultural que els envolta. Un pla d'acció cultural comporta una presentació del bé patrimonial i es caracteritza per un projecte on s'han de valorar els components de la presentació: la disponibilitat dels espais, els entorns, o la segmentació dels usuaris –generals, especialitzats, per grups d'edat, atenent a les diferències culturals...– als quals es vol arribar. Tanmateix, noves maneres de presentar les exposicions, el desenvolupament de col·laboracions i finançaments compartits, l'aplicació de mitjans informàtics i dels audiovisuals, i de les tecnologies de la informació i de la comunicació condueixen a una interactivitat en la participació, a una autonomia d'aprenentatges.

Si l'Arxiu s'ha definit com a «graner de la història i arsenal de l'Administració», l'objectiu de l'arxiver al capdavant d'un arxiu ha de ser que el graner no esdevingui només un magatzem on el gra es floreix i no serveix per a 'nodrir' res, o que l'arsenal no acabi guardant una munició passada, obsoleta i, en definitiva, ineficaç. Les estratègies dels arxius en aquest àmbit de l'acció cultural han estat, i són encara, força insuficients. Probablement queda molt de camí per recórrer, però, tanmateix, en els darrers anys s'observen esforços interessants en aquest camp.

Un element engrescador, dinamitzador de la tasca de difusió en els nostres arxius, és la celebració anual de la «Setmana Internacional dels Arxius». Aquesta iniciativa, encoratjada pel Consell Internacional dels Arxius, persegueix fer visibles els arxius en la societat, bo i concentrant, durant una setmana del mes de juny, moltes activitats de difusió dels arxius i esforçant-se per donar-les a conèixer.

Editorial

SUMARI

Editorial / 1

Temes

El fons documental del president Pasqual Maragall i Mira/ **2**

L'arxiu històric de la Compañia Anónima de Hilaturas Fabra y Coats i la Colònia Borgonyà, molt més que un arxiu d'empresa/ **5**

La legislació per restituir arxius confiscats/ **10**

Noticiari

El primer retorn de documentació privada: un centenar de llibres/ **19**

El fons sonor Pedro Vidal Naco/ **19**

El fons FECSA a la xarxa/ **20**

La catalogació del fons bibliogràfic Brangulí (fotògrafs)/ **20**

El fons Josep Vilaseca i Mogas ja es pot consultar en línia/ **21**

La descripció del fons Moviment de Joves Cristians de Pobles de Catalunya (JAC)/ **21**

El fons Lluís Maruny i Curto, font per al coneixement de l'antifranquisme i la psicologia de l'educació/ **22**

Un exemple de la manca de matèries primeres per a la indústria a causa de la Guerra/ **23**

El servei didàctic de l'ANC col·labora en l'edició del web "La Guerra del Francès. Treballem amb fons d'arxiu"/ **24**

Publicacions / 25

Ressenyes / 27

Ingressos / 28

Agenda / 34

Segueix l'estela d'iniciatives semblants com les «Archives Month» o les «Archives Week» que, des dels anys cinquanta del segle passat, se celebren anualment, amb èxit remarcable, a gairebé tots els Estats dels EUA. Més pròxima a nosaltres, la campanya anual de sensibilització vers els arxius –l'«Archive Awareness Campaign»–, que engega l'Arxiu Nacional del Regne Unit i el Consell Nacional d'Arxius britànic, fomenta jornades de portes obertes, cursos, conferències, exposicions, tallers, etc., als més de dos mil arxius públics i privats del país. Accions de projecció que, d'una banda, expliquen el que fan els arxius, però, d'altra banda, plantegen al ciutadà, l'esperonen, a preguntar-se què esperen dels serveis que els arxius els ofereixen.

A casa nostra, l'Arxiu Nacional de Catalunya és dels primers arxius que, en el marc de la implantació del Sistema de Gestió de la Qualitat (basat en la Norma ISO 9001:2000), ha pogut disposar d'una Carta de Serveis; les activitats de difusió i projecció hi són presents i ben valorades, després, pels usuaris. Les presentacions, els cursos, els cicles de conferències, tant els organitzats pel mateix Arxiu com els fets amb la col·laboració d'altres entitats –Societat Catalana de Genealogia, Acadèmia de les Bones Lletres, Amics de la UNESCO de Vallldoreix-Sant Cugat, etc.–, són habituals i prou concorreguts. Enguany, les activitats programades d'aquesta mena sobrepassen la cinquantena.

En el marc de la Setmana dels Arxius 2009, l'Arxiu Nacional de Catalunya organitza la XIV Jornada Anual de Portes Obertes, i la inauguració d'una exposició de producció pròpia: «Memòria gràfica d'una revolta: la Setmana Tràgica a Catalunya (juliol–agost de 1909)», on es presenten els fons fotogràfics de l'Arxiu sobre la Setmana Tràgica, part de les imatges que, mitjançant la premsa gràfica, van donar a conèixer els greus fets de l'estiu de 1909 arreu del món. Aquesta mostra s'insereix en els actes de commemoració del primer centenari de la revolta coordinats per l'Ajuntament de Barcelona i en els quals participen moltes altres entitats ciutadanes. L'Arxiu organitza també un cicle de conferències sobre els fets i les repercussions de la Setmana Tràgica a Barcelona i a Catalunya; promou la celebració d'un concert de música clàssica a la seu de l'Arxiu, etc.

Un reguitzell d'activitats que, juntament amb les visites virtuals –a l'Arxiu i a diverses exposicions– i altres elements que es poden veure al web de l'Arxiu, permeten fer un balanç positiu de l'acció cultural que s'està duent a terme. Queda molt de camí per recórrer, però menys. Segurament, perquè progressa adequadament!

EL FONS DOCUMENTAL DEL PRESIDENT PASQUAL MARAGALL I MIRA

L'origen del fons i biografia

Pasqual Maragall és un dels polítics catalans més importants de la democràcia. Ha ostentat dos càrrecs de representació democràtica de màxim relleu, primer alcalde de Barcelona i després president de la Generalitat de Catalunya. El seu fons documental és un testimoni únic per a la interpretació de la història contemporània catalana, des del restabliment democràtic fins a la reforma de l'Estatut català del 2006. A més dels dos càrrecs més coneguts i rellevants, la trajectòria vital del personatge i les seves diverses ocupacions i interessos han generat un fons ampli, ric i divers.

Nascut a Barcelona el 1941, va cursar a la Universitat de Barcelona les carreres de Dret i d'Econòmiques entre 1957 i 1964. Durant la dictadura va militar activament a les organitzacions clandestines Nova Esquerra Universitària (NEU) i, després, al Front Obrer de Catalunya (FOC), federat amb el moviment antifranquista d'esquerres Frente de Liberación Popular (FLP). Des del 1965 fins al 1971 treballà com a economista al Gabinet Tècnic de l'Ajuntament de Barcelona, i alhora col·laborava amb el Servei d'Estudis del Banco Urquijo, dirigit per Ramon Trias Fargas. Del 1970 al 1971 va donar classes de teoria econòmica a la Universitat Autònoma de Barcelona, com a ajudant del professor Josep M. Bricall. Entre 1971 i 1973 va obtenir el Master of Arts en Economia a la New School University de Nova York, ciutat on va residir amb la seva família. El 1973 reingressa a l'Ajuntament de Barcelona i torna a fer classes d'economia urbana i economia internacional a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat Autònoma de Barcelona fins al 1978. En aquesta universitat presenta, el 1978, la seva tesi doctoral *Els preus del sòl urbà. El cas de Barcelona (1948-1978)*, amb qualificació *Suma Cum Laude*.

El 1974 va impulsar Convergència Socialista de Catalunya, un dels grups fundacionals del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), on va crear la Federació de Barcelona. Al PSC va ocupar la responsabilitat de política municipal.

El 1978 torna al Estats Units com a investigador i professor convidat a la Johns Hopkins University de Baltimore, que més endavant l'investeix doctor *honoris causa*. Al seu retorn, el 1979, es va presentar com a segon de llista a les eleccions municipals de Barcelona amb el PSC en la candidatura guanyadora de Narcís Serra (les primeres eleccions municipals a l'Ajuntament de Barcelona de la nova etapa democràtica). Va esdevenir tinent d'alcalde de la Reforma Administrativa, amb la qual cosa encapçalà la modernització de l'Administració pública local i, després, tinent d'alcalde d'Hisenda, en què plantejà el nou sistema de finançament dels ajuntaments.

El 1982 substitueix Narcís Serra en el càrrec d'alcalde (que marxa per ocupar el càrrec de ministre de Defensa). El 1986 Barcelona va ser elegida a Laussanne seu dels Jocs Olímpics del 1992 (amb la famosa frase de Samaranch: *à la*

Dues imatges del fons documental Pasqual Maragall i Mira, dipositat a l'ANC. (Foto: Ruth Pérez)

ville de ...). Des del primer moment Pasqual Maragall va presidir el comitè organitzador (COOB'92). Simultàniament durant aquest període va impulsar la Xarxa de Ciutats Eurocities i la Xarxa Transfronterera C-6 (Tolosa de Llenguadoc, Montpeller, Saragossa, València, Palma de Mallorca i Barcelona). De 1991 a 1997 fou president del Consell de Municipis i Regions d'Europa (CMRE). Va exercir com a vicepresident de la Unió Internacional d'Autoritats Locals (IULA) i com a president del Comitè de Regions de la Unió Europea del 1996 al 1998. El 1997 Pasqual Maragall va donar per acabada l'etapa com a alcalde. Va retornar a la docència universitària a Roma i a Nova York. El 1998 va retornar a la política activa i el 1999 fou candidat del PSC-Ciutadans pel Canvi a la presidència de la Generalitat. Des de l'any 2000 i fins a principis del 2007 ha estat president del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE). Ha estat diputat al Parlament de Catalunya del 1988 al 1995. Des del 1999 fins al 2003 va presidir el grup parlamentari Socialistes-Ciutadans pel Canvi, des del qual va impulsar amb força la vida parlamentària i va posar en marxa un govern a l'ombra que va preparar el seu projecte de govern per a Catalunya.

Del 2003 al 2006 va ser president de la Generalitat de Catalunya. Sota el seu mandat es va aprovar la reforma de l'Estatut de Catalunya, referendada per la ciutadania el 18 de juny de 2006.

El 20 d'octubre de 2007 Pasqual Maragall va anunciar en roda de premsa a l'Hospital de Sant Pau que pateix un principi d'Alzheimer, i la seva intenció de dedicar-se a la lluita contra aquesta malaltia a través de la Fundació Pasqual Maragall. La seva activitat actual també es vehicula a través de l'Oficina d'expresident i de l'altra fundació vinculada a la seva persona i pensament, la Fundació Catalunya / Europa.

Història arxivística del fons

Ja des dels anys universitaris i d'activitat política clandestina, tant Pasqual Maragall com Diana Garrigosa, van tenir el costum i l'interès d'anar guardant la documentació que

generaven. Per tant, els documents més antics continguts en aquest fons són dels anys cinquanta i seixanta, fonamentalment comprenen la documentació acadèmica, tant apunts i notes d'estudiant, com la bibliografia i documents del seu treball com a professor. De la documentació del Front Obrer de Catalunya (FOC) hi ha molt poca cosa, atès que en una batuda policial es van confiscar aquests documents. Fins ara no s'han pogut localitzar, tot i els esforços realitzats pel Ministeri de l'Interior atenent una demanda del mateix Maragall. Dels anys setanta i vuitanta hi ha documentació de les formacions polítiques fundacionals del PSC i de Pasqual Maragall com a tècnic de l'Ajuntament.

La documentació anterior al seu nomenament com a alcalde de Barcelona s'havia aplegat i es conservava al domicili particular, mentre que la documentació del període d'alcalde de Barcelona (1982-1997) es va anar organitzant i gestionant al Gabinet de l'Alcalde, i en finalitzar el seu mandat es va fer un procés de determinació del que era documentació privada i del que no ho era amb els responsables d'arxiu de l'Ajuntament. La documentació pròpia del càrrec es va quedar a l'Arxiu del Gabinet de l'Alcaldia i al Departament de Documentació de l'Alcaldia. Pasqual Maragall va demanar endur-se la documentació considerada privada i còpia de la documentació que ell va considerar de possible utilitat i interès per a la seva activitat futura o per al record personal. Tota la documentació que es va emportar de l'Ajuntament va ingressar a Aula Barcelona, entitat que es va crear en aquell moment i que va presidir fins al 1998. Durant el període 1997-1998 Pasqual Maragall va exercir principalment de president d'Aula Barcelona i de professor a Roma. En el marc d'aquestes ocupacions va realitzar diverses activitats i estudis que van generar nova documentació que es va recollir a l'esmentat arxiu d'Aula Barcelona.

El 1998 va acceptar ser el candidat a la presidència de la Generalitat pel PSC. La documentació de la campanya electoral a les eleccions autonòmiques de 1999 està dipositada i custodiada a la Fundació Campalans, vinculada al PSC. Després

LA CESSIÓ DEL MEU FONS DOCUMENTAL A L'ANC

Durant tota la meva activitat professional i política, he tingut una especial preocupació per tenir el que jo en dic *els meus papers* endreçats i sobretot controlats. No sempre ha estat fàcil, en les meves anades i vingudes he intentat portar amb mi tota la documentació que he anat produint, amb l'ajuda de la Diana i dels meus col·laboradors. Si per a mi ja era important llavors, imagineu ara, quan la memòria és un bé tan preuat i amenaçat.

I la memòria és important per a mi, però encara més per al país. Saber i recordar el que ha passat per fer millor el que ha de venir. Aquesta és la guerra sorda que fan institucions tan cabdals pel col·lectiu com l'Arxiu Nacional de Catalunya, així com cada arxiu i centre documental gran i petit que, arreu i dia a dia, vetllen per la memòria de tot allò que ha esdevingut.

Darrerament he dit que sóc afortunat per, entre altres coses, haver tingut el privilegi d'ocupar dos dels càrrecs de més rellevància institucional del meu país. Aquest privilegi m'ha comportat molts drets i benefi-

cis, però alhora molts deures i obligacions. Penso que una d'elles és llegar a les generacions futures el meu testimoni, ja que des de la meva posició sovint tan privilegiada podria aportar informació que ens ajudi a comprendre'ns millor. El valor d'aquesta informació està per veure, i els experts ho diran temps a venir. A mi només em pertoca deixar-ho llest.

Com sabeu he estat un ferm defensor i seguidor del, ara ja, president Obama. Sabeu quina ha estat la primera ordre executiva que ha signat? Doncs una de relacionada amb la *Presidential Records Act*, que regula els arxius presidencials, en la línia d'assegurar la transparència del Govern. No entraré a analitzar les mesures concretes que s'hi tracten, però el fet deixa clara la rellevància, seriositat i rigor amb què el país i el president es prenen a si mateixos. No en va, els Estats Units són la democràcia vigent més antiga, i el seu corpus legal és sòlid i evolucionat. La llei dels registres presidencials emana d'una altra llei més genèrica, la *Freedom of Information Act*, la llei de la llibertat d'informació, tota una declaració d'intencions, de quin país són i quins són els principis fonamentals que el regeixen. Una llei que encoratja

la responsabilitat del Govern via la transparència. A Espanya i a Catalunya vivim en una democràcia jove, en construcció, amb estructures legals per millorar, tot i les dificultats que això comporta. Però pas a pas i consolidant els drets i deures col·lectius arribarem lluny, i un dels passos importants és assegurar el dret i el deure de la informació.

A les acaballes del meu mandat com a president de la Generalitat, aprofitant el procés de transferència de l'arxiu de gestió de la Presidència de l'Arxiu Central de Presidència a l'Arxiu Nacional de Catalunya, vaig considerar oportú (amb l'assessorament de la Subdirecció General d'Arxius) acordar amb l'ANC la donació del meu llegat documental total, no només el de la presidència, també la documentació anterior i la que encara continuo produint.

En tota aquesta documentació hi ha informació relacionada amb mi i amb molta altra gent, per això no és lliurement consultable fins d'aquí a trenta anys, per preservar la intimitat dels personatges que hi apareixen.

Com deveu saber, recentment he publicat les meves memòries. En el seu procés de redacció hi han intervingut diverses persones que m'han ajudat a escriure-les o m'han fet entrevistes o amb qui he mantingut xerrades a partir de les quals ha sortit bona part del material. Però sense el meu fons documental no haguéssim pogut contrastar, comprovar, usar o recordar fets, dates, cites, fotografies, etc. Reconforta molt llegir una carta que ni tan sols recordava haver escrit o veure unes imatges que et transporten a diferents moments ja viscuts.

Aquestes memòries són un producte que ha explotat l'ús d'aquest fons, així com alguna altra obra que ja s'ha publicat, espero que en el futur puguin sortir-ne moltes d'altres d'interès col·lectiu.

Aprofito aquesta nota per agrair a tots els col·laboradors que el llarg del temps han treballat i vetllat per aquesta documentació i al personal de l'ANC que se n'ocupa actualment. Gràcies per l'esforç.

Pasqual Maragall i Mira
Febrer de 2009

de les eleccions es va crear el Grup Parlamentari PSC-CpC, el principal de l'oposició, i la documentació generada entorn de Maragall com a president del grup parlamentari s'anà aplegant en les oficines del grup al Parlament de Catalunya. Aquesta documentació conté bàsicament la correspondència emesa i rebuda, informes i documents de treball, dossiers de l'anomenat Govern Alternatiu i tota la documentació relacionada amb la moció de censura del grup PSC-CpC contra el Govern al president Jordi Pujol, l'octubre de 2001. Es tracta, com s'observa, de documentació directament relacionada amb l'activitat parlamentària.

De les eleccions autonòmiques de 2003, Pasqual Maragall esdevé president de la Generalitat de Catalunya i tant l'arxiu de Pasqual Maragall a Aula Barcelona com l'arxiu de president del Grup Parlamentari PSC-CpC es traslladen a la residència oficial del President de la Generalitat, on es comença un procés d'integració i tractament dels diversos fons arxivístics relacionats amb Pasqual Maragall. A finals de l'any 2006, quan Pasqual Maragall acaba el seu mandat com a president de la Generalitat de Catalunya, es va crear l'Oficina de l'Expresident, i aleshores es van prendre les decisions per determinar el destí dels fons documentals.

Quadre de síntesi de situació de la documentació relacionada amb Pasqual Maragall
1. Documentació familiar privada Conservada al domicili particular de la família Maragall-Garrigosa.
2. Fons documental d'Alcaldia de Barcelona Conservada a l'Arxiu del Gabinet de l'Alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i a l'Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona [algunes còpies dels originals són a l'ANC].
3. Documentació de la campanya electoral a les eleccions autonòmiques de 1999 Conservada a la Fundació Rafael Campalans.
4. Fons documental del Gabinet de la Presidència de la Generalitat (2003-2006) Transferida a l'ANC a través del Departament de la Presidència.
5. Fons personal i polític de Pasqual Maragall i Mira (1957-2006) Dipositada en comodat a l'ANC.

A l'Arxiu Nacional de Catalunya es transferí la documentació institucional de la presidència de la Generalitat durant la VII Legislatura, constitutiva de l'arxiu de gestió del Gabinet de Presidència (2003-2006), segons el procediment previst en la Resolució d'1 de juliol de 2003, del secretari general de la Presidència durant el darrer mandat de Jordi Pujol. L'Arxiu del Gabinet arribà a l'ANC seguint el procediment ordinari a través de l'Arxiu Central del Departament de Presidència. Per accedir a aquesta documentació, pel seu caràcter sensible, serà necessària l'autorització del president sortint durant un període de

vint-i-quatre anys des de la data de lliurament a l'Arxiu Nacional de Catalunya. La resta de documentació aplegada i conservada a la residència del president, constituïda fonamentalment per la procedent d'Aula Barcelona i d'altra, també va ingressar a l'ANC com un fons diferenciat, d'acord amb el contracte de comodat signat el dia 15 de novembre de 2006. La major part de la documentació va ingressar el 24 d'octubre de 2006, però el comodat és vàlid per a tota la seva documentació, que anirà ingressant progressivament. L'accés a aquesta documentació és restringit al llarg dels trenta anys de vigència del comodat per voluntat del dipositant.

El mateix any 2006 es va crear l'Oficina de l'Expresident, on es conserven còpies de la documentació anterior i tota la generada per l'activitat posterior de Pasqual Maragall un cop abandonada la presidència de la Generalitat, que en el seu moment haurà d'engruixir el fons Pasqual Maragall i Mira cedit a l'ANC a títol de comodat. Els documents familiars estrictes continuen en poder del matrimoni Maragall-Garrigosa en el domicili particular.

Fidel Bellmunt i Montagut

Oficina de Pasqual Maragall i Arxiu Nacional de Catalunya

L'ARXIU HISTÒRIC DE LA COMPAÑÍA ANÓNIMA DE HILATURAS DE FABRA Y COATS I LA COLÒNIA BORGONYÀ, MOLT MÉS QUE UN ARXIU D'EMPRESA

L'article present parteix de la convicció que l'interès dels arxius empresarials catalans, particularment els de les empreses centenàries, va més enllà del terreny evident de la tècnica i l'economia, per esdevenir una font molt important per a la història política i social. Aquesta afirmació es pot comprovar quan s'estudia el comportament de les empreses en determinats episodis històrics, com ara el cop d'estat del 19 de juliol de 1936, la Guerra Civil i la ulterior imposició de l'estat franquista. La documentació del fons de l'empresa Fabra i Coats ens pot servir de guia d'aquesta anàlisi.

L'aixecament de l'exèrcit contra la legalitat republicana, que a Barcelona es va produir el dia 19 de juliol, va fracassar a Catalunya, però provocà un procés revolucionari que afectà de ple la vida de les empreses. La Compañía Anónima de Hilaturas Fabra y Coats constituïa un grup empresarial sòlid que tenia la seu a Barcelona i nuclis productius a la Ciutat Comtal i Sant Vicenç de Torelló, l'anomenada Colònia Borgonyà. També disposava d'un establiment important a Sevilla de la filial S.A. Calcetería Hispánica i diverses delegacions a ciutats espanyoles. Estava controlada per la companyia escocesa J & P Coats Limited, amb seu a Glasgow, i operava normalment amb diverses entitats financeres de la Gran Bretanya. La direcció corporativa a Espanya era exercida pels germans Ferran Fabra

i Puig, marquès del Masnou, que n'era el president, i Romà Fabra i Puig, marquès d'Alella, que n'era vicepresident. Alguns fills d'aquests integraven, com a directius, el Consell d'Administració.

En esclatar la guerra i la revolució, gran part del personal escocès va abandonar Catalunya i els membres del Consell d'Administració es van exiliar o van ser morts. Lluís Fabra i de Sentmenat, fill del vicepresident, fou assassinat a Barcelona, mentre que els seus cosins germans, Alfonso i Camil Fabra i Monteys (fills de Romà) van passar immediatament a l'Espanya nacional: el primer a Sevilla, per prendre el control dels actius de la capital andalusa, i el segon a San Sebastián, per representar la companyia davant les autoritats sublevades. El president i vicepresident s'establiren a Gènova, on van comunicar amb la matriu escocesa per tal de recuperar el control de la societat, aïllar el comitè obrer que havia pres el control de les fàbriques de Catalunya i tallar-los l'accés als comptes corrents de l'estranger. El 8 de setembre de 1936, per exemple, es van dirigir als bancs londinencs per avisar-los que no atenguessin els requeriments dels revolucionaris, comunicant literalment que *“a revolutionary committee is managing our company, and consequently please take note that only cheques ad correspondance signed by our directors [és a dir, els membres de la família Fabra] must be attended”*.

Des de Gènova, el president plantejà immediatament a la societat matriu escocesa la necessitat de participar en l'anomenada “Subscripción Nacional” oberta per les autoritats sublevades de Burgos, un eufemisme que encobria l'obligació de contribuir al manteniment de l'exèrcit franquista amb un quantió donatiu econòmic, que per a la filatura catalana, es xifrava en 6.000 lliures esterlines que s'havien de dipositar en un compte obert a Londres. La persona del govern franquista encarregada d'aquest tràmit a Londres era Alfonso de Olano, amb qui Romà Fabra va mantenir una interessant correspondència. Els directius escocesos van demanar temps per prendre una decisió costosa i de conseqüències molt greus, atès que des de Glasgow no es veia tan clar el triomf dels sublevats: *“is a matter of very considerable importance both for the present and the future welfare of the Company”* (carta del secretari de la companyia de 17 de setembre de 1936). Romà Fabra no es cansà d'insistir sobre la necessitat peremptòria de fer el pagament. El 21 de setembre comunica al secretari Sutton que *“hoy he recibido carta de mis hijos Alfonso y Paz, que se hallan en Sevilla, en las que me dicen que se ha ordenado la formación de listas negras en todas las poblaciones, en las que han de figurar todos aquellos que no hayan ayudado al triunfo de los nacionalistas, para el día del triunfo, que es seguro, poder imponerles fuertes contribuciones que en el caso de entidades poderosas puede llegar a la incautación de bienes; el asunto es muy serio, y como del éxito no hace ya dudar a nadie, le ruego que recomiende a los sres. Coats que atiendan nuestra petición”*. En una segona lletra, de 20 de setembre, el president es reafirma en els seus arguments afirmant que *“me manifiestan de que se tomarán el día del triunfo medidas contra los intereses*

extrangeros que se hayan mostrado reacios a contribuir con las cantidades que crean proporcionales a la importancia de esos intereses [...] el gobierno que gobernará en España dentro de muy pocos meses será completamente dictatorial, y por lo tanto es inútil buscar la legalidad de dichas sanciones. Conozco el temple de las personas que llevan el movimiento nacionalista y lo que prometen es seguro que se cumplirá. El triunfo de las armas nacionalistas está asegurado en absoluto y no creo que tardemos más de 2/3 meses en tener el orden instaurado en nuestra patria. Mis hijos desde España me escriben explicando el entusiasmo reinante y la seguridad de que en enero empezará la España nueva, llevada con puño, y que renacerá la prosperidad en un plazo muy breve”.

Els germans Coats van respondre a l'argumentació dels directius de l'exili amb una interessant missiva, datada a Glasgow el 13 d'octubre, un document excepcional que mostra un judici molt més serè i equilibrat, i que transcrivim parcialment en aquest article. Tenint en compte la situació internacional, no posen en dubte el final victoriós de l'exèrcit franquista, però qüestionen la ràpida recuperació posterior –l'era de prosperitat anunciada pels Fabra en les seves lletres– i sobretot adverteixen contra la política econòmica intervencionista i autoritària del nou govern, de la qual ja tenen experiència a Itàlia i Alemanya. En la carta es dona per segur el protagonisme dels sindicats del règim en les empreses i que es decretarà la prohibició de l'acomodament lliure, així com l'encariment del cost de la vida, les limitacions al moviment de capitals, la depreciació de la peseta i altres elements que dibuixen una forta caiguda dels beneficis i un futur molt negre per a les empreses. La carta acaba comunicant que han decidit de no fer el pagament de les 6.000 lliures demanades per les autoritats franquistes.

En paral·lel a les gestions amb la societat matriu, els germans Fabra i Puig van prendre la decisió de contribuir a la croada a través d'un donatiu en efectiu a càrrec exclusivament dels fons de la filial espanyola. Així, el 2 d'octubre de 1936 es van oferir 300.000 pessetes a Franco, que foren ampliades a 500.000 pessetes uns dies després, una vegada la societat disposés dels recursos suficients (vegeu el document transcrit en annex). Calia, per tant, reactivar la producció i les vendes en el territori ocupat pels franquistes, tasca que fou encomanada als directors de Sevilla.

Els documents següents del dossier reflecteixen la desconfiança entre els Fabra i els gestors de la companyia a Catalunya, alguns dels quals es tenien per lleials, però d'altres eren sospitosos de doble joc. Conforme la guerra avançava i es feia més llarga va anar creixent el temor sobre l'estat irrecuperable dels actius catalans. Calia anar depurant actuacions per preparar el retorn. Així, trobem el document *“Informes parciales de los principales acontecimientos acaecidos durante la dominación roja en nuestra compañía”* (lliurat als Fabra a Pamplona el 15 d'agost de 1937), d'onze pàgines, i que no té pèrdua. S'hi documenten els noms dels sindicalistes de la CNT i la UGT que van prendre el control i la seva classificació com a dubtosos, perillous i extremistes. Altres documents parlen, per exemple,

de l'acció de la Generalitat. Dades semblants es troben en altres fons empresarials, com la Farga Lacamba i la Maquinista; tot plegat desmenteix l'opinió molt estesa que limita la utilitat dels arxius de les empreses als aspectes econòmics.

Una història empresarial rellevant

La Compañía Anónima Hilaturas de Fabra y Coats es constituí l'any 1903 a Barcelona, com a resultat de la fusió d'un nucli original català amb la societat escocesa J. & P. Coats Ltd. de Glasgow, una empresa creada l'any 1812 que estava present a Catalunya des del 1879. Aquesta firma escocesa creà a Catalunya la Colònia Borgonyà. La matriu catalana l'havia posat en marxa l'any 1843 Ferran Puig Gibert, amb el nom de Sucesora de Fabra y Portabella, que arribà a tenir tres centres fabrils a Manresa i en els barris barcelonins de Sant Andreu i la Sagrera.

Amb una plantilla de dos mil treballadors, la nova empresa esdevingué el primer fabricant peninsular de fils per cosir, sargir i brodar, gràcies a una maquinària moderna i a la renovació dels processos productius. S'organitzà en tres centres fabrils a Sant Martí de Provençals, dedicat a la fabricació de fils de cotó i lli per a mitges i teixits per a xarxes de pesca; el de Sant Andreu de Palomar, per a la producció de fils torçats, blanqueig, tints, acabats i elaboració de fils de cosir i ganxet, i la Colònia Borgonyà, especialitzada en la preparació de fils i torçats de cotó.

El 1910 creà la filial Agencia Central de Hilaturas, S.A. per a la venda de productes propis. Tot i les dificultats de subministrament durant la I Guerra Mundial (forçà l'inici del procés d'electrificació), el 1920 s'amplià el capital a 45 milions de pessetes, amb rècord de beneficis. El 1923 s'adquirí Manufacturas de Algodón Reunidas, S.A. El 1930, la societat s'obrí als gèneres de punt amb la creació de la S.A. Calcetería Hispánica i poc més tard disposà de magatzems a Bilbao i Sevilla per atendre el mercat peninsular.

Superat el tràngol de la Guerra i els primers anys d'autarquia econòmica, Fabra i Coats assolí la màxima expansió empresarial a cavall dels anys seixanta, ocupant sis mil treballadors i obtenint seixanta milions de beneficis el 1959. La irrupció de les fibres sintètiques i acríliques i, sobretot, la crisi de 1973 obrí un període de nous reptes. El 1980 la plantilla s'havia reduït a un terç i l'empresa s'acollí al Pla de Reconversió Tèxtil estatal. El 1991, passà a denominar-se Coats Fabra, S.A., absorbida per l'impuls internacional del grup Coats. La Colònia Borgonyà va tancar definitivament les portes l'any 2000 i la fàbrica de Sant Andreu el 2006. En l'actualitat és manté la societat, que té encara la seva seu a Sant Andreu, dedicada, però, a la comercialització de la producció realitzada pel grup a l'estranger.

Un tret rellevant de la història d'aquesta empresa tèxtil rau en l'atenció que històricament ha tingut vers la innovació, en el camp de la tecnologia, incorporant la maquinària més avançada i renovant els processos de fabricació, i en el terreny del màrqueting i la publicitat. A través de marques com Duet,

Herradura, Anchor, Tridalia, Mercer Crochet i Suavel, en la línia dels fils, i de Prym, Inox, Royal, París i Dimensions, en el món de la costura i les labors, la casa Fabra y Coats es va poder introduir en les llars i mantenir-se com a empresa líder durant diverses generacions. A més l'empresa sobresortí també per la seva tasca social, construint cases per als obrers, mantenint llars infantils (anomenades "casa cuna"), escoles i economats, becant estudis i, fins i tot, amb la creació d'un club de futbol que arribà a jugar en tercera divisió. Som, indubtablement, davant d'una de les empreses emblemàtiques de la industrialització a Catalunya i d'un dels arxius més significatius i rellevants.

Vicissituds del fons documental

Parlem d'un fons d'arxiu complex i ubicat en llocs diferents. En primer lloc, l'arxiu de la direcció, conservat a la seu social de la societat, en un carrer de l'Eixample i després traslladat al carrer Sant Adrià, 20, de Sant Andreu; en segon lloc, l'arxiu de la fàbrica de Sant Andreu, i finalment, el de la fàbrica i colònia de Borgonyà a Sant Vicenç de Torelló.

L'arxiu de Borgonyà, un cop abandonades les instal·lacions per Coats Fabra, S.A., va ser cedit a l'Ajuntament de Sant Vicenç de Torelló el 15 de desembre de 2004, el qual l'acceptà en sessió ordinària de la Junta de Govern Local el 22 del mateix mes i any. Finalment, el 12 de març d'enguany, el Ple de l'Ajuntament de Sant Vicenç de Torelló va aprovar fer-ne cessió a l'Arxiu Nacional de Catalunya a títol de comodtat i el dia 28 de novembre de 2008 el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació i l'alcalde de Sant Vicenç de Torelló van signar el contracte de comodtat.

La documentació conservada a les dependències de Sant Andreu, en què s'integrarà l'arxiu de la direcció i el de la fàbrica, restà en mans de l'empresa quan aquesta va vendre les naus a l'Ajuntament de Barcelona. Amb l'autorització del Districte de Sant Andreu, l'Arxiu Nacional de Catalunya procedí a ingressar part dels documents, mentre que la resta consten en poder del Museu d'Història de Barcelona.

Contingut del fons documental ingressat a l'ANC

El fons documental procedent de la Colònia Borgonyà ocupa un volum total de 188 metres i aplega principalment la documentació relativa a les relacions amb la direcció de l'empresa, la producció i el personal. Incorpora un volum notable de correspondència tècnica i de documentació relacionada amb la maquinària i l'utilatge, així com la produïda pel Departament de Fabricació i la relativa a controls de qualitat. Pel que fa a la gestió econòmica, conserva documentació de tresoreria i fiscalitat. Finalment, hi ha un volum notable relatiu a la contractació i les retribucions del personal, al Comitè d'Empresa, a la seguretat en el treball i a la previsió social dels treballadors.

En conjunt, la documentació històrica empresarial de la Colònia Borgonyà aplega una informació substancial per al coneixement del funcionament de l'establiment industrial, un dels més importants del país i particularment dels que hi ha a la riba del Ter des de les primeres dècades del segle passat. Destaca pel

seu valor la documentació relativa al patrimoni moble (sobretot a la maquinària i l'utilatge industrials) i immoble, la importància del qual es manifesta en l'existència avui a la colònia d'un centre d'interpretació dirigit des del Museu Industrial del Ter, dependent del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. Així mateix, destaca la documentació sobre la gestió dels recursos econòmics, la producció i els recursos humans, en especial, pel que fa a la previsió i els serveis d'assistència social en el si de la colònia, amb la creació d'escoles i cooperatives.

La cessió de la documentació conservada a la colònia Borgonyà permetrà complementar l'estudi d'altres fons dipositats a l'ANC sobre aquest importantíssim sistema d'organització empresarial, començant per la Colònia Vilaseca de l'empresa Almeda Alemany y Cía, S.A. situada a la mateixa població de Sant Vicenç de Torelló. La seva incorporació als fons de l'ANC, en darrer terme, completa la recuperació per part de l'Arxiu Nacional de Catalunya d'una part substancial de la documentació sobre el riquíssim teixit industrial històric actiu al llarg del segle XX a la riba del Ter. Formen part d'aquest grup, entre altres, els fons relatius a les empreses Estabanell y Pahisa, S.A. (Sant Pau de Segúries), Ter Industrial, S.A., (Manlleu) i Tecla Sala e Hijos, S.A. (Roda de Ter).

La documentació de Sant Andreu del Palomar versa, en

part, sobre les societats filials, que són l'Agència Central de Hilaturas, S.A. (1911-1968), Calcetería Hispànica, S.A. (1931-1969), Compañía Latina de Inversiones, S.A. (1973-1985), Compañía Nacional de Hilaturas, SA (1926-1983), Manufacturas de Algodón Reunidas, S.A. (1921-1963), i altres de menors. Aquesta part del fons conté estatuts, llibres d'actes de les juntes d'accionistes i dels consells d'administració, correspondència, registres de personal, comptabilitat i dossiers diversos. També s'hi troba una col·lecció de memòries i comptes anuals de l'empresa matriu entre els anys 1921 i 1995, cinc llibres d'actes de la Junta General d'Accionistes (1904-1964) i els expedients de les juntes d'accionistes i del Consell d'Administració a partir de l'any 1958. A més, aquesta part del fons conté la correspondència de la societat en les primeres dècades del segle XX i una sèrie força completa de comptabilitat integrada pels llibres de Diari Major. Una menció especial mereix la documentació tècnica i patrimonial sobre els aprofitaments hidràulics de Borgonyà i la Mambla, i diverses sèries de plànols, des del començament del segle XX, sobre les diferents instal·lacions i la maquinària. Finalment, el fons inclou unes set-centes imatges de diferent suport i format.

Josep Fernandez Trabal

ANNEX

Document 1

Carta de Romà Fabra i Puig a Francisco Franco

Excmo. Sr. General D. Francisco Franco.
Jefe del Gobierno del Estado Español

Excmo. Señor:

La Compañía Anónima Hilaturas de Fabra y Coats, de Barcelona, comunicó ya a V.E. el acuerdo tomado a primeros de septiembre próximo pasado, de contribuir con la cantidad de Trescientas Mil Pesetas a la suscripción nacional para la liberación de nuestra patria. Hoy por acuerdo unánime de sus directores, tres de los cuales se hallan prestando servicio a las órdenes de V.E., ha acordado ampliar su aportación a la mencionada suscripción nacional hasta la cantidad total de QUINIENTAS MIL PESETAS, en efectivo.

Ruego, por lo tanto, a V.E. que se sirva tomar nota de que prometemos al Gobierno Nacional de su presidencia la entrega de la cantidad de QUINIENTAS MIL PESETAS, en efectivo, tan pronto como podamos los directores disponer de los fondos sociales. No podemos hacer el pago ahora por tener intervenidas nuestras oficinas centrales de Barcelona, y también las cuentas corrientes en los bancos.

El que suscribe siente cada día más que su edad no le

permita tomar parte activa en la campaña de salvación de nuestra patria, que con tanto acierto, competencia y patriotismo dirige V.E.

Queda de V.E. siempre devoto s.s., q.e.s.m.

Visto Bueno: El Presidente.

CAT/ANC, Fons *Compañía de Hilaturas Fabra y Coats*, arxivador 41 (dossier correspondència Guerra Civil)

Document 2

Resposta de J. & P. Coats Limited als germans Fabra i Puig sobre el donatiu a l'exèrcit franquista (fragments)

Glasgow, 13th October, 1936.

Sr. Marqués d'Alella and Sr. Marqués de Masnou, Genoa

Dear Sirs,

We feel that it would avoid the danger of future misunderstandings if we gave you some detail the considerations which have influenced us with regard to the Spanish Revolution in general, and with regard to the proposed payment to the Nationalist forces in particular.

1. As a public company with about 60.000 stockholders, we cannot fittingly adopt any political attitude or line of action except in so far as we can clearly see that it is to the benefit of the Company. We mention this as we would not wish

you to think that any attitude we might adopt could be due to lack of sympathy with your personal position.

2. It is clear that the political regime least favourable to our interests would be a Communist one in which industry was nationalised without adequate compensations. We cannot therefore desire the victory of the present Spanish Government, particularly the branch of it now ruling in Catalonia. We have gathered from your letters that you regard a Communist Government as the only lasting alternative to a Nationalist regime, but we are doubtful whether, altogether apart from a Nationalist victory in the rest of Spain, the continuation of an extremist Communist Government in Catalonia would be possible for long. Not only is it very doubtful indeed whether Catalonia could continue as an independent economic unit, but also the various foreign powers would undoubtedly intervene in one form or another to protect the interests of their respective nationals, and this intervention, owing to the geographical situation of Barcelona, would, unlike the case of Russia, be perfectly easy.

3. As you yourselves indicate, the alternative to the present Spanish Government is an extreme Nationalist Government, which will undoubtedly be conducted on Fascist or Nazi lines. Our experience in Italy and in Germany prevents us from being in the least enthusiastic about this prospect. General Franco's recent pronouncement at Burgos, at the time of his inauguration as head of the new State, to the effect that those who believe that he aimed at maintaining the privileges of capital were mistaken, is fully in accord with our experience elsewhere. In a Fascist state Fabra y Coats will probably be subject to more Government interference than it has ever known in the past. The control of its workers by the Company is likely to be reduced rather than increased, and will find that the dismissal of redundant workers will be made impossible. In all probability the rate of dividend which can be declared will be very limited, and as the peseta will inevitably be very much depreciated, it will mean that the yield on our Spanish investment will be very substantially reduced. Further, we have noted that Fascist Governments, as soon as they are in financial difficulties – and the new Spanish Government may well start in greater financial difficulties than Germany or Italy have so far reached – resort to the practice of making the remittance of moneys, particularly dividends, impossible, so that the chances are that we shall receive no income from Spain for a considerable time to come.

4. We agree with you that there seems little reason to doubt an ultimate Nationalist victory. Even in the event of an early victory, however, we cannot agree with you that the reconstruction required in the country will produce any great measure of prosperity. The new Government will probably accede to power without money, and many of the sources of revenue will have been very seriously damaged. By reducing the standard of living it may be possible to embark on a substantial measure of internal reconstruction, but it seems proba-

ble that Spain exports, even though they be increased by the depreciation of the peseta, will be insufficient to finance the exceptional imports which will be required to restart industry at a satisfactory level.

[...]

6. Taking all the above into consideration, we have not felt justified in making the payment asked for by you. In this connection, we were a little surprised to note in your letter of 29th September that you state that you state that the National Committee in London have written "We take notice that Messrs. Fabra y Coats intend to subscribe L6,000" as, if this intention had really been expressed at that date, it was unknown to us. We fully realise that Fabra y Coats, in not subscribing, lay itself open to some severe penalties, but, as against this, on the other hand, the British Government has given us its assurance that it will support our interests and therefore we should be protected against flagrant discrimination, and as it will be impossible for Fabra y Coats to start functioning again until it has been entirely – financed, it should not be impossible to negotiate a reasonable settlement at that time, as the refinancing must presumably be done by us or under our guarantee. The alternative is, of course, that the Nationalist Government will expropriate the property, which would be a little inconsistent on the part of Government which has declared itself as entirely opposed to the doctrines of Socialism and Communism.

7. We have little confidence that an extremist Government, whether of the Left or Right, can give stability to the country for any long period of time. Both now and later, therefore, we wish to follow a middle course, and as far as may be, we are still desirous of keeping the Company out of politics.

Yours faithfully,

For J. & P. COATS, LIMITED, Secretary.

Traducció:

Benvolguts Senyors,

Creiem que evitaríem el risc de futurs malentesos si li donem alguns detalls de les consideracions que ens han influït pel que fa a la Revolució Espanyola en general, i pel que fa al pagament a les forces nacionals en particular.

1.- Com a empresa pública amb aproximadament 60.000 accionistes, nosaltres no podem adoptar cap actitud política o línia d'acció, excepte en la mesura en què poguéssim veure clarament que seria en benefici de la Companyia. Diem això perquè no desitjaríem que cap actitud adoptada per nosaltres fos interpretada com una falta de simpatia amb la seva posició personal.

2.- És clar que el règim polític menys favorable als nostres interessos seria el Comunista, en el qual la indústria és nacionalitzada sense les adequades compensacions. Per això, no podem desitjar la victòria de l'actual Govern espanyol, es-

pecialment la branca que ara governa a Catalunya. Ens hem adonat per les seves cartes que vostès consideren un Govern Comunista com l'única alternativa duradora en un règim Nacionalista, però nosaltres dubtem si seria possible a llarg termini la permanència d'un govern extremista comunista a Catalunya si a la resta d'Espanya es produeix una victòria nacionalista. No tan sols és molt dubtós si Catalunya podria continuar com a unitat econòmica independent sinó també si els diversos poders estrangers no intervindrien d'una manera o un altra per protegir els interessos dels seus nacionals respectius, i cal dir que aquesta intervenció, a causa de la situació geogràfica de Barcelona, a diferència del cas de Rússia, seria clarament factible.

3.- Tal com indiquen vostès mateixos, l'alternativa al Govern espanyol present és un Govern nacionalista extrem, el qual adoptarà una línia nazi o feixista. La nostra experiència a Itàlia i Alemanya apunta a no ser gens entusiastes sobre aquesta perspectiva. El general Franco en una declaració recent a Burgos amb motiu de la seva nominació com a cap del nou Estat, comentava que aquells que creuen que els seus propòsits apunten al manteniment dels privilegis del capital estan equivocats, la qual cosa coincideix plenament amb la nostra experiència a altres llocs. En un estat feixista, Fabra i Coats probablement estaran sotmesos a moltes més interferències governamentals que les que mai no han sofert en èpoques anterior. El control dels treballadors per part de la Companyia es reduirà molt més aviat que s'incrementarà i la Companyia es trobarà que l'acomiadament dels treballadors sobrants no serà possible. La proporció de dividendes que es podran declarar també serà molt limitada, i com que el valor de la pesseta inevitablement estarà molt depreciat, aleshores els rendiments de les nostres inversions espanyoles es reduiran substancialment. A més, ens hem fixat que els governs feixistes tan aviat com es troben en dificultats financeres –i el nou Govern espanyol pot començar amb dificultats més grans que Alemanya o Itàlia– recorren a la pràctica de suspendre pagaments de diners, especialment els dividendes, de manera que les possibilitats són que no rebrem diners d'Espanya durant molt de temps.

4.- Estem d'acord amb vostè que sembla poc raonable dubtar d'una victòria nacionalista definitiva. Fins i tot davant

l'eventualitat d'una prompta victòria. No obstant això, però, no podem estar d'acord amb vostè que la reconstrucció requerida pel país, produirà alguna gran mesura de progrés. El nou Govern probablement accedirà al poder sense diners, i moltes de les fonts d'ingressos estaran seriosament danyades. Baixant els nivells de vida pot ser possible enfrontar una reconstrucció interna substancial, però sembla probable que les exportacions d'Espanya, encara que sigui incrementant la depreciació de la pesseta siguin insuficients per finançar els imports excepcionals que es requereixen per resituar la indústria a un nivell satisfactori.

[...]

6.- Tenint en compte aquestes consideracions, nosaltres no ens sentim justificats per fer els pagaments demanats per vostè. En aquest sentit, nosaltres estem un xic sorpresos pel que fa a la seva carta de 29 de setembre on manifesta que el Comité Nacional a Londres ha escrit que “es donen per assabentats que els Srs. Fabra y Coats tenen la intenció de subscriure 6.000 lliures”, tal com si aquella intenció hagués estat realment expressada en aquell moment, cosa ignorada per nosaltres. Som plenament conscients que Fabra y Coats, no subscriuint, pot exposar-se a severes sancions, però, en contra d'això, el Govern britànic ens ha donat la seva garantia de suport dels nostres interessos i per tant, estarem protegits de discriminacions flagrants, i com serà impossible per Fabra y Coats començar a funcionar novament fins que no hagi estat plenament finançada, no haurà de ser impossible negociar un acord raonable en el seu moment, com presumiblement el refinançament fet per nosaltres amb les nostres garanties. L'alternativa és, per descomptat, que el Govern nacionalista expropiarà la propietat, la qual cosa és un xic incoherent per part seva, tota vegada que s'ha autodeclarat completament oposat a les doctrines del socialisme i el comunisme.

7.- Nosaltres tenim poca confiança que un Govern extremista, sigui d'esquerra o de dreta, pugui donar estabilitat al país per a un període llarg de temps. Tant ara com més endavant, per això, desitgem continuar una línia centrista i mantenir la Companyia tan lluny com puguem dels polítics.

(Traducció a cura d'Andreu Villa)

LA LEGISLACIÓ PER RESTITUIR ARXIS CONFISCATS

A finals del 2005 es produeix un canvi important en el marc legal en matèria d'arxius. El 18 de novembre el BOE va publicar la Llei 21/2005 de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats arran de la Guerra Civil. Després de més de vint-i-cinc anys de reivindicació, amb moltes i diverses dificultats, s'aconseguia el reconeixement oficial d'un greuge i el dret a la seva reparació, i per primera vegada es regulava sobre la restitució d'arxius confiscats pel franquisme

–amb l'arribada de la democràcia es regulen alguns greuges comesos per la dictadura–, però d'aquest en concret no se n'havia dictat cap disposició fins a aquell moment.

A partir del 2005, l'Audiència Nacional va admetre a tràmit tres recursos contenciosos administratius sobre el tema: dos demanaven la devolució de documents confiscats –un presentat per la família del polític Ángel Ossorio y Gallardo i l'altre per Izquierda Republicana–, i un tercer presentat per l'Ajuntament de Salamanca contra diversos aspectes del retorn a la Generalitat de Catalunya. El desembre de 2008 l'Audiència en va dictar les sentències.

D'altra banda, el 9 de setembre de 2008 el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, a través del Decret 183/2008, va establir el procediment pel qual particulars i entitats privades podran exercir el dret de restitució. I, el 26 de desembre del mateix any, el Ministeri de Cultura, per Reial decret 2134/2008, en va regular el procediment per als privats d'altres comunitats autònomes.

La Llei i el Reial decret ministerials, així com la jurisprudència que es deriva de les sentències de l'Audiència Nacional, i també el Decret de la Generalitat constitueixen aquest petit, però singular i excepcional, marc legal sobre el dret a la restitució dels documents que van confiscar els organismes al servei de la repressió franquista.

Si bé la Llei 21/2005 va ser difosa i comentada en el seu moment, el Decret de la Generalitat i el Reial decret del Ministeri no són tan coneguts. Per aquest motiu i per la utilitat que pot tenir per als ciutadans afectats, en donem notícia a través d'aquest article.

Pel que fa a les sentències dels recursos interposats davant l'Audiència Nacional, cal dir que són interessants sobretot per les apreciacions de caràcter arxivístic que inclouen, però, atès que sobre el dret de restitució als privats bàsicament invoquen la legislació específica que ara comentarem, ho deixem per parlar-ne en una altra ocasió.

Consideracions prèvies: la Llei 21/2005 de restitució a la Generalitat de Catalunya

Abans d'interpretar el Decret de la Generalitat i el Reial decret del Ministeri cal tenir present quins són els principis, els límits i les previsions de la Llei pel que fa a qui pot exercir el dret de restitució i quan ho pot fer.

A qui afecta el dret de restitució? La Llei 21/2005 regula la restitució del patrimoni català confiscat arran de la Guerra Civil i considera patrimoni català la documentació i altres efectes que van ser confiscats a institucions públiques i a particulars i entitats privades.

La Generalitat i el Parlament de Catalunya i els organismes que en depenen són les institucions públiques que esmenta la Llei, considerats titulars de documents confiscats i, per tant, amb dret a restitució. Pel que fa a persones físiques o jurídiques privades, la llei es refereix a aquelles que tenien residència, domicili o delegació estable a Catalunya.

S'exclou de l'àmbit de la Llei la restitució a persones físiques o jurídiques privades d'altres comunitats autònomes (disposició addicional primera), si bé es preveu que el Govern de l'Estat regularà un procediment perquè, a través dels governs autonòmics que ho sol·licitin, els afectats puguin exercir el dret de restitució. D'altra banda, de manera implícita, la Llei també exclou les institucions públiques i els privats que tot i ser a Catalunya durant la Guerra hi eren en qualitat de refugiats –com ara el Govern d'Euskadi, l'Agrupación Socialista de Refugiados Asturianos de Cataluña, entre altres. En aquests darrers supòsits els afectats s'hauran d'acollir al procediment anunciat en la disposició addicional primera.

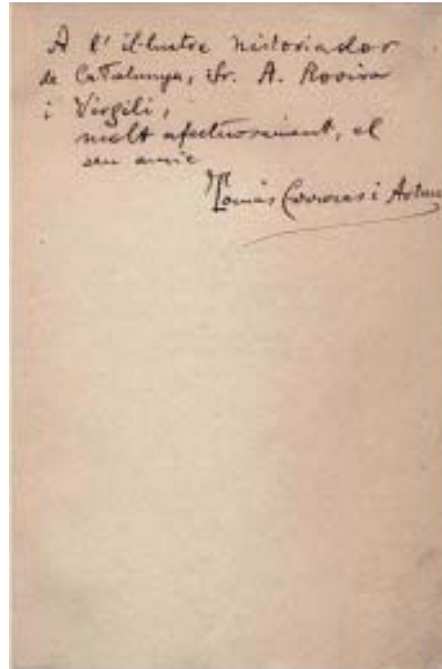
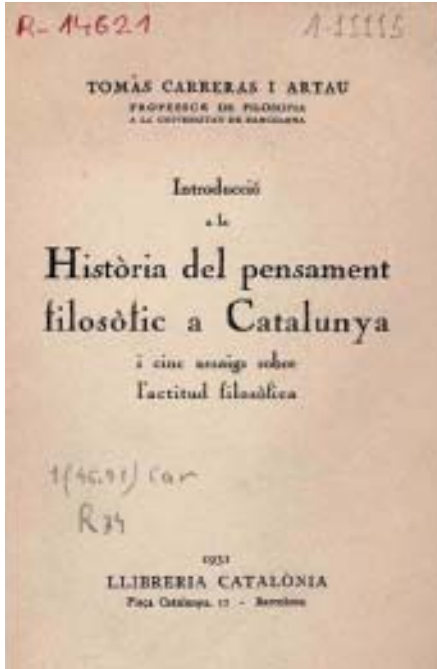

Roda de premsa del conseller Joan Manuel Tresserras amb motiu de l'arribada des de Salamanca del primer retorn de documentació privada confiscada arran de la Guerra Civil. Sant Cugat del Vallès, 23 de desembre de 2008. (Foto: ANC/ Gestió)

Pel que fa als ajuntaments catalans, ni s'inclouen ni s'exclouen explícitament en la disposició. Durant el procés de redacció de la Llei, l'any 2005, el Ministeri de Cultura va plantejar que la restitució de documents confiscats als ajuntaments, catalans o d'altres comunitats, es regularia per la llei de la memòria històrica que aleshores s'estava redactant. Tanmateix, cap dels articles de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i s'amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura (publicada al BOE el 27.12.2007) no ho va regular ni tampoc cap altra disposició posterior. Així doncs, pel que fa a la documentació confiscada a ajuntaments catalans que es conserva a Salamanca, es pot interpretar que hi ha un buit legal i, en aquest sentit, cal una disposició específica que ho reguli.

Una altra lectura de l'actual marc legal podria ser la següent: atès que la Llei de la memòria històrica no ha regulat el dret de restitució als ajuntaments i atès que la Llei 21/2005 té per principi i objectiu compensar el greuge de la confiscació documental a persones i entitats públiques i privades amb domicili o seu arrelats a Catalunya, els ajuntaments catalans podrien acollir-se al dret de restitució regulat per la Llei de restitució perquè formen part de les institucions públiques pròpies de la Catalunya republicana.

En contra d'aquesta segona interpretació es pot argumentar que els ajuntaments no van ser dissolts en acabar la guerra –com va passar amb la Generalitat–, van continuar existint durant tot el franquisme, i van tenir quaranta anys per sol-

Exemplar retornat, propietat d'Antoni Rovira i Virgili. Conté la dedicatòria de l'autor i també la signatura de la CDU afegida a mà per Teresa Rovira, marques inqüestionables de titularitat. Digitalització: TECNODOC. Desembre 2008.

licitar la devolució dels documents que se'ls havia confiscat. Tanmateix, pel tipus i pel volum de la documentació municipal que es troba a Salamanca (poc volum, pocs ajuntaments i documentació solta, gens seriada), pensem que els ajuntaments afectats no tenien constància del que hi havia allà. A la correspondència entre la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos (la DERD) i els ajuntaments afectats no hi hem trobat cap referència sobre la tramesa a la DERD dels arxius d'aquests últims, els documents municipals també van anar a parar a Salamanca. D'acord amb la nostra hipòtesi, els ajuntaments afectats no haurien conegut el destí dels seus documents, motiu pel qual no haurien reclamat res durant el franquisme. És ara –arran de tot el procés de reivindicació– quan se n'asabenten, com la resta de particulars i entitats que tenen documentació a Salamanca. Això no els hauria de fer perdre el dret a sol·licitar-ne la restitució.

Quan es pot exercir el dret de restitució? La Llei de restitució va crear una Comissió Mixta Estat-Generalitat per identificar el material confiscat que ha de retornar. A partir de l'inventari fet pels arxivers de la Generalitat de Catalunya entre 2003 i 2006, la Comissió Mixta analitza la documentació i n'acorda el retorn. Per agilitar el retorn, la Comissió estudia el material confiscat per grups (com ara, documents textuais de l'agrupació anomenada Político-Social Barcelona, llibres dedicats, etc.) i acorda el retorn del grup analitzat. És a dir, no hi ha un únic acord d'identificació, sinó que seran diversos els acords presos per la Comissió Mixta. Això permet iniciar la fase de digitalització i de retorn dels grups acordats mentre la Comissió continua analitzant més material confiscat.

Així, a mesura que la Comissió Mixta aprova grups de documents que s'han de restituir, la Generalitat en fa la repro-

ducció digital, lliura una de les còpies al Centre Documental de la Memòria Històrica (CDMH) –denominació actual de l'Arxiu de Salamanca– i, tot seguit, el Ministeri de Cultura retorna els originals a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Seguint aquest programa de treball, el 22 de desembre de 2008 va arribar el primer retorn de documentació privada, en concret més d'un centenar de llibres amb marques de titularitat, com ara dedicatòries, segells estampats, anotacions o altres senyals afegits pels seus propietaris.

Tanmateix, la devolució del material als titulars no es podrà fer fins que: a) la Comissió Mixta no finalitzi tota la seva feina, b) la Generalitat hagi enllestit totes les reproduccions digitals per lliurar-ne còpia al Centre Documental de Salamanca, i c) l'ANC hagi rebut tots els originals.

De moment, com segons la llei correspon a la Generalitat instruir i resoldre el procediment de restitució i fer efectiva la devolució als titulars, el setembre de 2008 el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ja en va regular el procediment.

El Decret 183/2008 de la Generalitat de Catalunya

La disposició catalana per fer efectiva la restitució als particulars és el *Decret 183/2008, de 9 de setembre, del procediment per a la restitució a les persones físiques o jurídiques de caràcter privat dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil*.

A qui es dirigeix? Tal com explicita en el títol (i com marca també l'article 1), el procediment fixat en el Decret s'aplica només a les persones físiques i jurídiques, amb seu o domicili a Catalunya. És a dir, a qualsevol particular, resident a Catalunya o a qualsevol empresa o entitat privada radicada al

país. No s'aplica, en canvi, a cap institució pública, com ara els ajuntaments, ni als refugiats d'altres territoris ni a les entitats que es van establir transitòriament a casa nostra per causa de la guerra, per exemple seguint els governs basc o central. I tampoc a aquells catalans amb domicili fora del país. Així mateix, no seria aplicable a documents que no van ser confiscats per la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos, per exemple, documents que formessin part d'una tramitació administrativa reglada.

Què s'ha de fer? Quan tot hagi retornat, l'ANC ha d'establir l'acte d'identificació dels documents. El decret estableix els requisits mínims que ha de tenir:

- Denominació del document, fons documental o altre efecte
- Nom de la persona o entitat productora
- Data o dates extremes
- Descripció sumària del contingut.

Havent identificat així el titular i la documentació, l'ANC ha de notificar-ho a l'interessat, en el termini de sis mesos a partir de l'arribada dels documents. Però com que això pot resultar impossible, a causa dels anys transcorreguts, de les vicissituds de la postguerra i de l'exili, etc., el decret preveu que, en el mateix termini, es publiqui l'acte d'identificació tant al DOCG com al web del Departament de Cultura, a més de publicar-ho també en dos diaris de gran difusió a Catalunya. Igualment, s'ha de trametre còpia de l'acte als casals catalans reconeguts pel Govern, que s'hauran d'encarregar de fer-ne difusió. Es tracta d'evitar que un titular no pugui exercir el seu dret per manca d'informació.

A partir de l'endemà de la notificació, o, si és el cas, de la publicació al diari de l'acte d'identificació, el titular pot presentar una sol·licitud de restitució, tot especificant els documents o efectes que reivindica, i justifica, naturalment, la seva condició de titular, hereu del titular o representant autoritzat. Tot plegat s'ha de presentar a la Direcció General del Patrimoni Cultural (que és la que té la competència en arxius). Hi ha un any de termini, des de la notificació o publicació, per a fer-ho.

S'inicia llavors el procediment pròpiament dit, amb l'admissió o no de les sol·licituds. Si la sol·licitud no fos acceptada, sigui perquè no s'ha presentat tota la documentació o perquè no compleix tots els requisits, o bé perquè s'ha presentat fora de termini, l'Administració podrà requerir les esmenes que calguin i, al seu torn, el presumpte titular podrà presentar un recurs d'alçada.

Si en canvi la sol·licitud és admesa, la Direcció General del Patrimoni Cultural l'estudiarà: li caldrà un informe tècnic i també pot necessitar un informe jurídic, o procedir a l'audiència dels interessats. Amb tot plegat, elaborarà una proposta de resolució, que es notificarà als interessats per tal que puguin presentar les al·legacions pertinents i, un cop resoltes, s'eleva al conseller o consellera de Cultura. La resolució definitiva ha de ser motivada, tant si és negativa com si és positiva. I s'entendrà positiva si no s'ha fet explícita al cap de sis mesos que s'hagi cursat la sol·licitud (silenci positiu).

S'entra llavors en l'última fase del procediment. La documentació és lliurada a la persona o entitat reconeguda com a titular, mitjançant una acta de lliurament i recepció. S'haurà acabat, així, un llarg episodi de reivindicació i injustícia.

Quan s'ha de fer? Ja hem esmentat alguns dels terminis. Repassem-los: l'ANC iniciarà els actes d'identificació quan hagi retornat tota la documentació. A partir de l'acte d'identificació, hi ha un termini màxim de 6 mesos per a notificar-ho als interessats o publicar-ho. L'endemà de la notificació o publicació s'obre un termini d'un any per a què el presumpte titular presenti la sol·licitud (termini que, tanmateix, l'Administració pot ampliar fins a 6 mesos més com a màxim). Al seu torn, la corresponent resolució motivada no pot trigar més de sis mesos, transcorreguts els quals s'entendrà que és positiva. I si la resolució és positiva, ja només quedaran els tràmits de formalitzar el lliurament i el destí final de la documentació.

Quines obligacions adquireix el titular amb la recepció de la seva documentació? Amb la recuperació del que li havia estat confiscat, el propietari adquireix també unes obligacions. En efecte, es tracta de documentació que, en tenir més de quaranta anys, és ja patrimoni cultural català, tal com estableix l'article 19.2 de la Llei 9/93, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català. I com a tal, els seus titulars estan subjectes al que estableix el capítol II de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents. És a dir, el titular s'obliga a tenir els arxius ordenats i inventariats, conservar-los íntegrament, comunicar al Departament de Cultura qualsevol canvi en la titularitat o possessió dels documents, a més de permetre'n l'accés als investigadors. Tant més que es tracta de documentació que ja fa molts anys que és a l'abast del públic. En aquest sentit, el Decret que comentem preveu que, per facilitar l'acompliment d'aquests deures, els titulars puguin acordar-ne el dipòsit a l'ANC o a un altre arxiu o dipòsit. En qualsevol cas, l'ANC ha de disposar d'una còpia digital de la documentació lliurada, per tal de permetre'n l'accés i facilitar-ne la difusió, alhora que ha de garantir l'aplicació de la llei en allò que fa referència a l'honor, la intimitat o la imatge de les persones.

El Reial decret 2134/2008 del Ministeri de Cultura

Tal com ja hem fet avinent, el Decret 183/2008 s'aplica tan sols a la documentació de persones i entitats radicades a Catalunya en iniciar-se la Guerra Civil. Tanmateix, la Llei 21/2005 preveu, en la seva disposició addicional primera, que la restitució dels documents confiscats es pugui estendre a la resta de les comunitats autònomes. En compliment d'aquesta disposició, el 10 de gener de 2009 es publicava al BOE el *Reial Decret 2134/2008, de 26 de desembre, pel qual es regula el procediment a seguir per a la restitució a particulars dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil*.

A qui es dirigeix? Es poden acollir a aquest Reial decret les persones físiques i jurídiques a qui es va confiscar documents en qualsevol territori de l'Estat, tret dels catalans la documentació dels quals fou confiscada a Catalunya mateix, que, com ja hem vist, es regiran pel Decret 183/2008 de la Generalitat. És a

dir, tota la resta de particulars i entitats privades. Però novament s'exclouen els documents d'institucions públiques.

Què s'ha de fer? El titular, sigui una persona física o una entitat privada, ha de presentar una sol·licitud de restitució al Departament de Cultura de la comunitat autònoma on resideixi. Tanmateix, també es preveu que es pugui fer a la comunitat autònoma on els documents van ser confiscats, si aquesta fos diferent de la de residència actual. Seria el cas, per exemple, d'una entitat madrilenya o valenciana traslladada per motius de guerra a Barcelona. La sol·licitud haurà de precisar els documents que es reclamen i acreditar-ne la titularitat en el moment de la confiscació i la condició de legítim successor del titular quan sigui el cas.

El termini per fer-ho és d'un any a partir de la publicació del Reial decret al BOE: per tant, fins el gener del 2010. Aquí hi ha una diferència important amb el Decret de la Generalitat, en el qual primer cal que la Generalitat hagi rebut i identificat la documentació i hagi comunicat aquesta identificació a l'interessat (directament o a través de mitjans públics), i fins llavors no es poden presentar les sol·licituds, ni comencen a córrer els terminis per als particulars interessats.

Troblem una segona diferència en el paper que s'assigna a la comunitat autònoma. Segons el Reial Decret, a partir del moment de rebre les sol·licituds, la Comunitat pot sol·licitar al Ministeri de Cultura la seva participació en el procediment, tot comunicant-li les sol·licituds rebudes i els òrgans d'instrucció i de resolució que designa a tal fi. El Ministeri té un mes de termini per acceptar o refusar la participació de la comunitat autònoma, i s'entén que l'accepta si no hi ha resposta explícita. L'endemà mateix d'aquesta resolució negativa o positiva s'inicia la instrucció del procediment, que es notificarà als titulars per part de la comunitat autònoma corresponent, de manera que els afectats puguin presentar els recursos que s'escaiguin.

La instrucció i resolució del procediment està contemplada en l'article 4, i presenta també diferències amb el cas català. L'Estat no la delega i subroga a la comunitat autònoma, sinó que, com hem dit, es limita a acceptar-ne la participació, i encara potestativament. En conseqüència, es preveu la creació d'una Comissió Tècnica formada per experts en arxivística i dret, designats a parts iguals pel ministeri i per la comunitat. Aquesta Comissió estudiarà les sol·licituds i emetrà un informe vinculant que trametrà a l'òrgan responsable de la instrucció (designat prèviament per la comunitat, com hem vist). Aquest òrgan, després de valorar cada sol·licitud bo i tenint en compte l'informe de la Comissió Tècnica, elevarà una proposta de resolució a l'òrgan responsable de resoldre. La resolució proposada, ja sigui positiva o negativa, ha de ser motivada. Ara bé, a diferència del cas català, si no s'ha dictat en el termini de quatre mesos, el silenci s'ha d'interpretar en sentit negatiu. En la notificació a l'interessat d'una resolució positiva se l'haurà d'informar dels deures que comporta, així com de la possibilitat de dipòsit o donació al Centre Documental de la Memòria Històrica (no es parla d'altres arxius).

Un aspecte que crida l'atenció és que tota la redacció de

l'article 4 pressuposa la participació de la comunitat o ciutat autònoma afectades, i en canvi no s'explicita enlloc el procediment en el cas que el Ministeri no hagi acceptat aquesta participació, o que la comunitat en qüestió no l'hagi demanat. Potser cal entendre que aquest supòsit no es pot donar, és a dir, les comunitats autònomes que rebin una o més sol·licituds estan obligades a participar (malgrat la comunitat no hi estigui interessada), altrament, alguns ciutadans podrien quedar desemparrats davant la llei.

L'última fase del procediment, és a dir, la del lliurament efectiu de la documentació, s'inicia quan el departament de cultura de la comunitat autònoma ha resolt totes les sol·licituds. Trametrà al Ministeri una relació de la documentació que ha de retornar, amb la identificació precisa dels documents i dels titulars, i el Ministeri li lliurarà la documentació en un termini de tres mesos. Abans, però, se n'haurà dipositat una còpia digital al Centre Documental de la Memòria Històrica, a càrrec de la comunitat autònoma. Al seu torn, la comunitat autònoma lliurarà la documentació al propietari legítim, mitjançant una acta de lliurament i recepció. Cal tenir en compte que, si no tenia lloc el lliurament efectiu, la documentació hauria de retornar al CDMH al cap de tres mesos.

Quan s'ha de fer? Els terminis fixats pel Reial decret cobreixen un àmbit temporal màxim estimat en dos anys i un mes a partir de la seva publicació. Com que la publicació ha tingut lloc el gener del 2009, tot el procés de restitució als particulars no catalans hauria de quedar clos el febrer del 2011. Recordem que el gener del 2010 acaba el termini perquè els titulars presentin les sol·licituds. La participació o no de les comunitats autònomes s'hauria de resoldre entre gener i març del 2010, i el termini per a la resolució definitiva s'esgota el juliol del mateix any. Entre juliol i octubre es preveu el lliurament de la documentació al departament de cultura de la comunitat autònoma, que al seu torn l'ha de lliurar als titulars en el termini d'un mes. Com hem dit, si el lliurament no s'hagués fet efectiu realment, la documentació retornaria al CDMH, i el febrer del 2011, com a màxim, s'hauria complert el procés.

Cal precisar, de tota manera, que tant aquests terminis com els establerts pel Decret 183/2008 de la Generalitat poden quedar alterats en cas que s'origini un litigi entre diversos sol·licitants que reclamin la titularitat sobre uns mateixos documents, fons o efectes.

Consideracions finals

Si comparem les dues disposicions que despleguen la Llei 21/2005 de restitució, hi trobem les diferències següents:

El Decret 183 de la Generalitat de Catalunya s'adreça molt directament als particulars afectats i, en aquest, sentit el seu redactat ens ha semblat entenedor per a tothom. Mentre que el redactat del Reial decret 2134 del Ministeri sembla més adreçat als tècnics de les comunitats autònomes que als ciutadans en general, en qualsevol cas no és tan entenedor com el decret català.

En el cas català la Generalitat assumeix tant la iniciati-

va de la identificació com la difusió dels acords d'identificació presos per la Comissió Mixta. Les persones interessades en la restitució tan sols hauran d'acreditar documentalment el seu interès per un o més dels materials que ja han estat identificats. En el RD 2134 no s'especifica qui fa i qui difon la identificació del material confiscat.

En conseqüència, en el procediment català els terminis per presentar les sol·licituds no queden afectats pel procés d'identificació, perquè els terminis per sol·licitar la restitució comencen quan la identificació ha finalitzat i quan els originals ja són a l'ANC. Però en el cas del RD 2134 hi ha un any (de gener del 2009 a gener del 2010) per presentar les sol·licituds, han d'incloure l'inventari o identificació precisa dels documents i objectes que es demanen.

En la fase de resolució de les sol·licituds, el Decret 183 preveu la resolució motivada o silenci positiu, a diferència del RD 2134, que preveu la resolució motivada o silenci negatiu.

En el cas català, la Generalitat de Catalunya actua per delegació de l'Estat, n'assumeix drets i obligacions, tant per resoldre les sol·licituds de restitució com per conservar la docu-

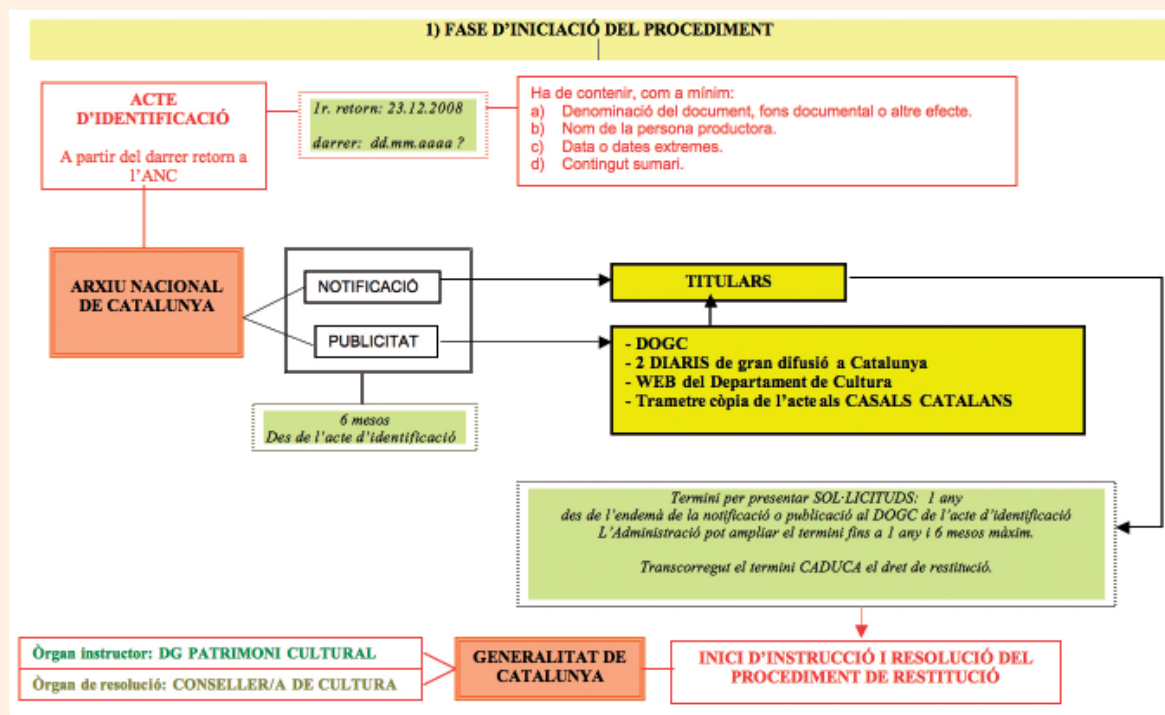
mentació retornada. En el RD 2134, les comunitats autònomes només col·laboren amb el Ministeri de Cultura per resoldre les sol·licituds rebudes i lliurar el material als titulars legítims.

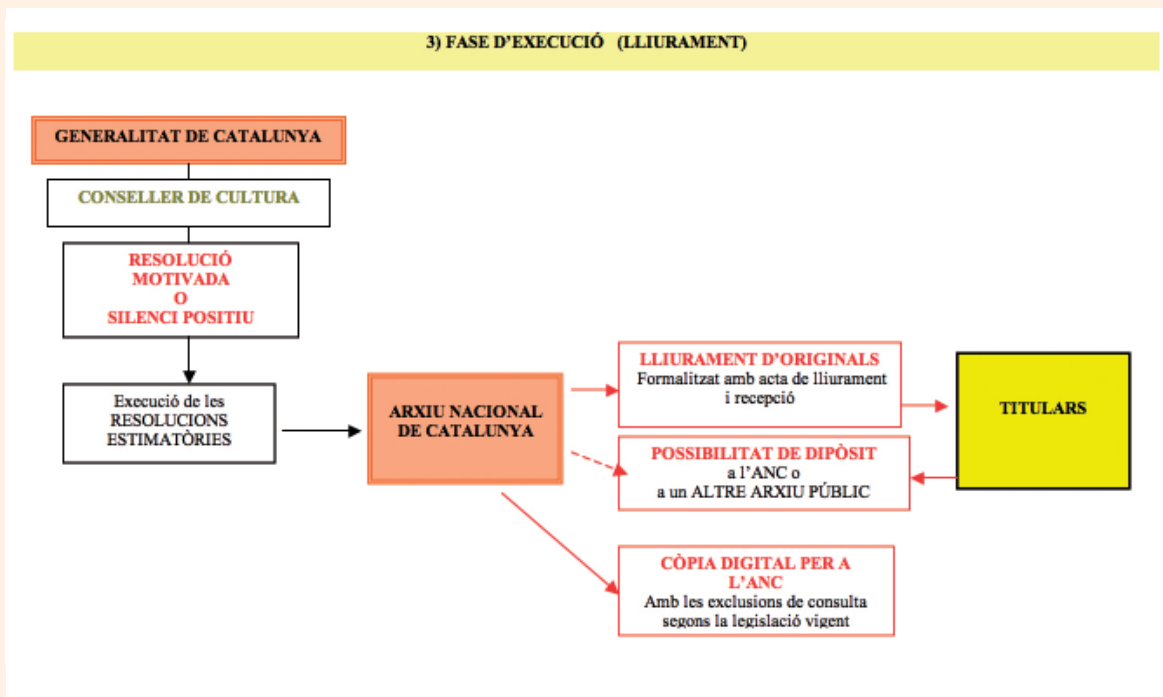
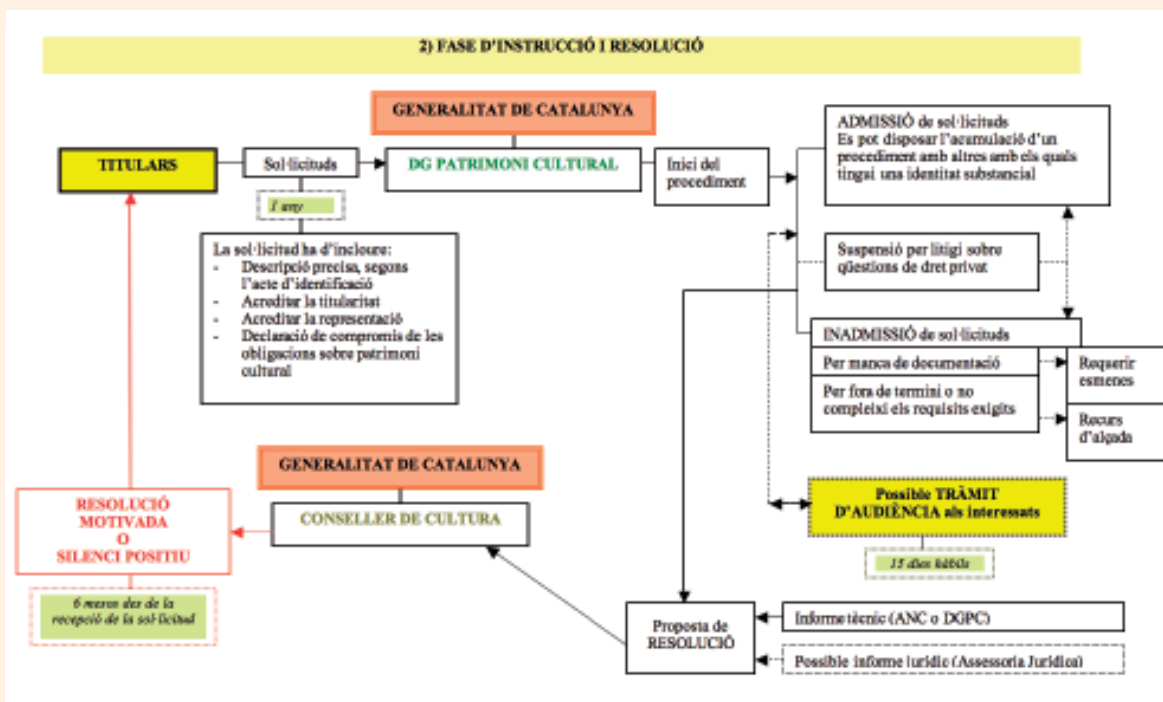
Finalment, tot i les mancances o limitacions que pot tenir el marc legal que hem comentat, cal reconèixer que aquestes disposicions són un avenç significatiu per a la resolució d'una llarga reivindicació, plantejada fa més d'un quart de segle —des del començament de la democràcia— i on tants esforços s'han abocat. Però el benefici social perseguit s'aconseguirà quan finalment s'hagin aplicat totes i cadascuna de les mesures previstes en aquesta legislació i quan en puguin gaudir tots els afectats.

Àngels Bernal i Cercós
Anna Duran i Armengol

ANNEX

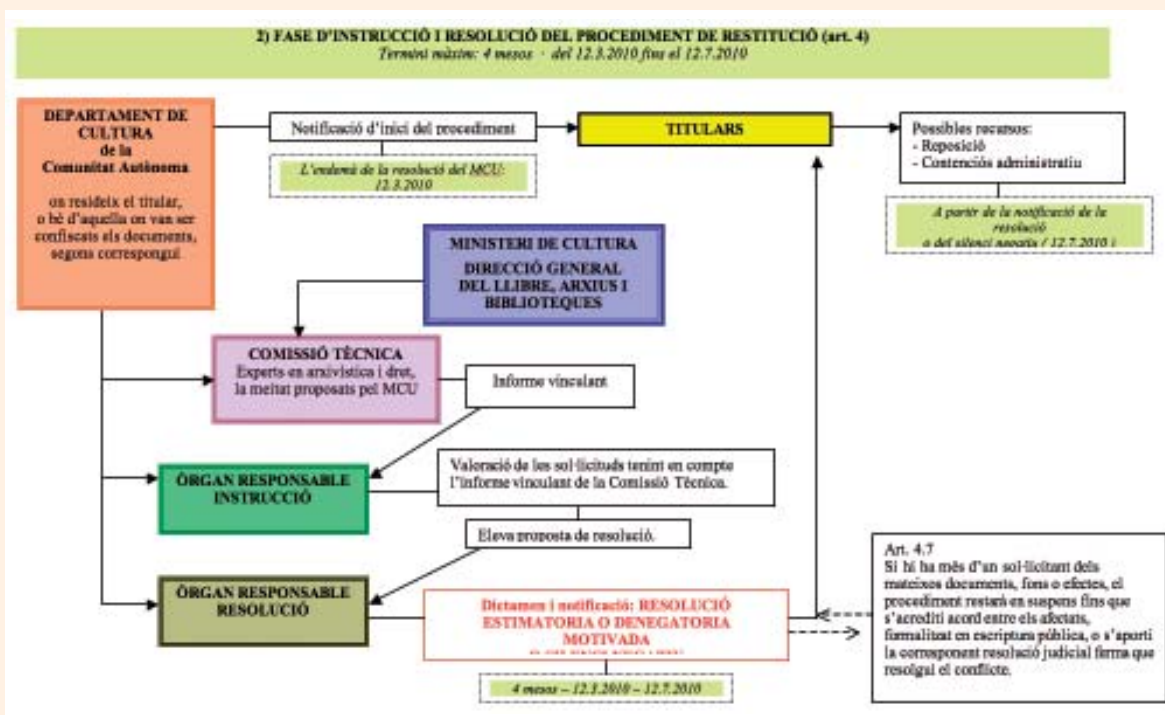
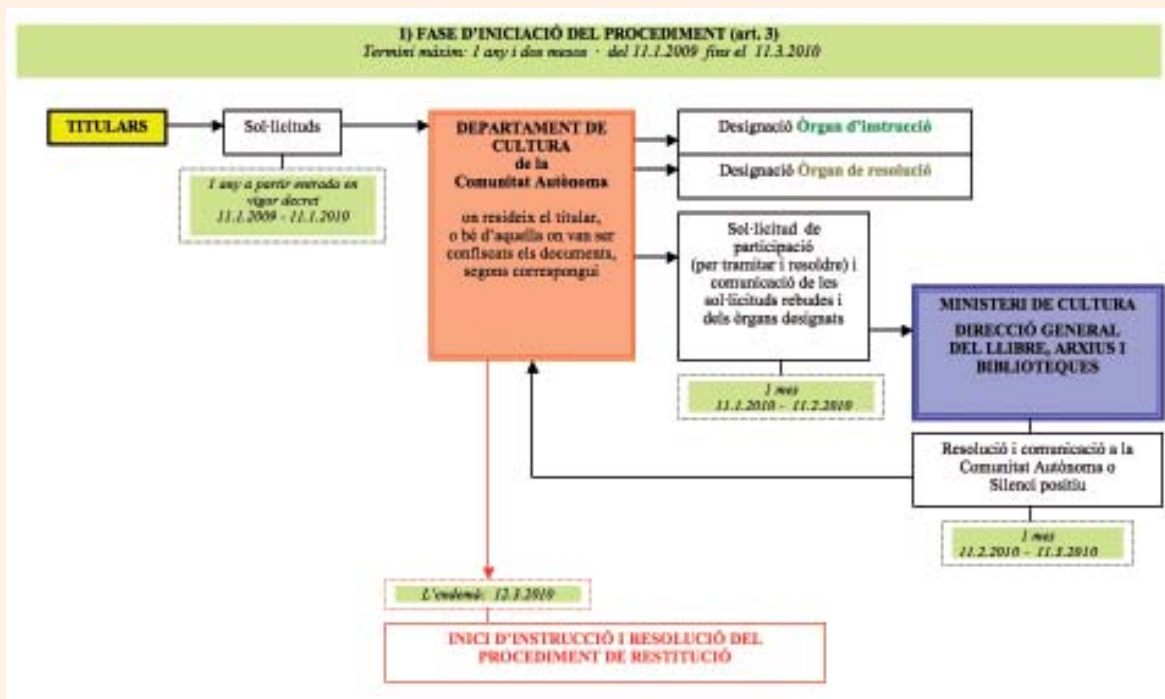
DECRET 183/2008, de 9 de setembre, del procediment per a la restitució a les persones físiques o jurídiques de caràcter privat dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil. DOGC de 16 de setembre de 2008

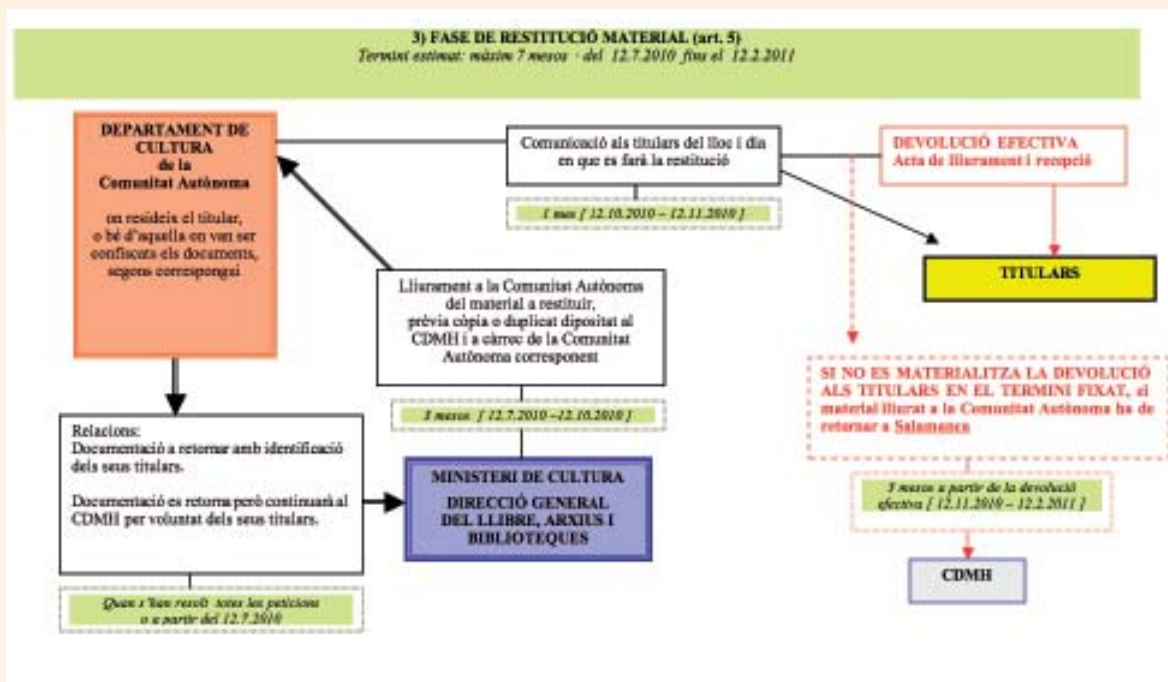

ANNEX

REAL DECRETO 2134/2008, de 26 de diciembre, por el que se regula el procedimiento a seguir para la restitución a particulares de los documentos incautados con motivo de la Guerra Civil. BOE de 10 de enero de 2009

EL PRIMER RETORN DE DOCUMENTACIÓ PRIVADA: UN CENTENAR DE LLIBRES

El 22 de desembre de 2008 van arribar els primers llibres confiscats a entitats i particulars arran de la Guerra Civil, ara fa setanta anys. Es tracta de més d'un centenar de monografies que porten marques de titularitat inqüestionables, com ara, dedicatòries, segells o altres senyals i anotacions afegides pels seus propietaris.

En compliment de la Llei 21/2005 de restitució, la Generalitat de Catalunya n'ha lliurat una reproducció digital al Centro Documental de la Memoria Histórica (actual denominació de l'Arxiu General de la Guerra Civil), a Salamanca. El Centro Documental i l'ANC podran facilitar la consulta dels originals reproduïts a través d'Internet.

Aquests llibres formaven part de les biblioteques que un dels organismes creats pel franquisme amb finalitats represives, la Delegación del Estado para Recuperación de Documentos (la DERD), va requisar a la ciutat de Barcelona. A les marques de titularitat visibles en els llibres i indiscutibles s'hi afegeix, en tots aquests casos, una altra prova documental: el llibre de registres de la DERD. Segons els assentaments del llibre-registre, l'escorcoll a la seu o domicili dels titulars va ser positiu, és a dir, han quedat testimonis documentals que els serveis de recuperació franquistes se'n van endur documentació.

La biblioteca de l'Ateneu Polytechnicum de Barcelona (que es trobava al c/ Sant Pere més alt), la redacció del diari *La Humanitat* (ronda Universitat), el Sindicat d'Arts Gràfiques de CNT (c/ Hospital) i la Societat Naturista de Barcelona (c/ Tallers) són les entitats a les quals pertanyen alguns dels volums restituïts. Les seus de les quatre entitats van ser registrades per la DERD entre l'1 de febrer i el 20 de març de 1939.

Pel que fa als particulars, els llibres que han retornat eren a les biblioteques privades d'Antoni Rovira i Virgili (escriptor, historiador i polític), Antoni Xirau i Palau (polític i advocat), Lluís Nicolau d'Olwer (historiador, hel·lenista, periodista i polític), Pau Romeva i Ferrer (pedagog, polític i escriptor), Miquel Guinart i Castellà (periodista i polític) i Joan Puig i Elias (mestre i president del Consell de l'Escola Nova Unificada). Els seus domicilis van ser escorcollats entre el 9 de març i l'1 de maig de 1939.

Cal dir que aquest primer retorn de documentació privada és una mostra parcial, petita i sectorial del que ha de retornar. Parcial, perquè de les mateixes persones i associacions hi ha més documentació identificada i pendent de retorn. Petita, perquè són més les persones i les entitats a qui es va confiscar documentació. I sectorial, perquè només han retornat llibres publicats, però la tipologia de documents i objectes identificats que han de retornar és diversa: correspondència, certificats, estatuts, reglaments, credencials, avals, llibres d'actes, llibres de registres, carnets, fitxes, relacions, informes, expedients, fulls estadístics, revistes, fulls, cartells, banderes, etc.

Però aquest retorn també és singular, significatiu i es-

perançador. Singular perquè enceta el retorn de documentació privada. Significatiu, perquè és el resultat dels treballs de la Comissió Mixta Estat-Generalitat prevista a la Llei 21/2005. I esperançador, perquè es percep amb normalitat, com correspon a una societat democràtica que vol conèixer el seu passat, atendre els greuges dels ciutadans repressaliats i oferir el patrimoni documental col·lectiu amb mètodes i eines del segle XXI.

Àngels Bernal Cercós

EL FONTS SONOR PEDRO VIDAL ÑACO

Pedro Vidal Ñaco, periodista i tècnic en radiodifusió, inicià la seva carrera professional a Radio Juventud de Barcelona l'any 1958, on participà al primer programa estereofònic d'Espanya. Posteriorment, l'any 1960, i durant dos anys treballà a E.A.J.1- Radio Barcelona, com a realitzador de diferents programes. Entre 1962 i 1983 va treballar per a Radio Nacional de Espanya, emissora en què desenvolupà els càrrecs de cap de producció, cap d'informació regional i responsable del departament de premsa. Tanmateix, compaginà la seva feina a la ràdio amb la feina a la televisió, a TVE; així, entre 1965 i 1989 participà com a periodista i presentador als programes "mare Nostrum", "el Mundo del Deporte", "El Mundo del Motor", "Medio siglo de Imagen", "Investigación en marcha" i "Tribunal Popular". Per raó de la seva activitat professional, Pedro Vidal Ñaco produí un gran nombre d'entrevistes per als programes radiofònics "Perfil humà d'un personatge" i "Perfil humà d'un polític", de què era editor i autor. D'aquestes en seleccionà 132, i el passat 18 de setembre de 2008 van ingressar per contracte de compravenda al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Les entrevistes es van dur a terme al llarg de vint anys –des de finals dels anys seixanta fins a les darreries dels vuitanta–, viatjant per tot el territori nacional. Els personatges seleccionats responien a l'interès del públic i a la major o menor popularitat circumstancial o temporal.

En una primera etapa, trobem entrevistes a cantants, actors i actrius, compositors, esportistes, toreros, presentadors de televisió, periodistes, escriptors, humoristes, pintors, dibuixants i empresaris, entres altres. A partir de 1976-1977 va realitzar un gir per tal de dedicar l'espai a conèixer en profunditat els polítics de la transició. Amb els canvis socials i polítics de la vida del país els qüestionaris (d'unes trenta preguntes) es van anar adaptant i transformant fins a un total de set vegades. Aquestes bateries de preguntes també s'adjunten i són una mostra de l'evolució del periodisme radiofònic, de l'obertura del règim i de la flexibilització de la censura.

Les entrevistes es van enregistrar en cintes casset, però des d'aleshores s'han anat migrant de suport i restaurant. Actualment, es presenten organitzades en una trentena de CD numerats per tal de facilitar-ne la localització ràpida.

També, el desembre de 2008, el mateix Vidal Naco va fer donació a l'Arxiu Nacional de Catalunya de l'entrevista que realitzà el 23 de maig de 1981 a José Juan Martínez Gómez, el cap dels atracadors del Banc Central de la Plaça de Catalunya de Barcelona, qui juntament amb altres 26 delinqüents, va irrompre a la seu de la citada entitat bancària i durant 36 hores va tenir segrestades a més d'un centenar de persones. El fet tingué una gran repercussió als mitjans de comunicació, que en feren un ampli seguiment. Els segrestadors demanaven l'alliberament i el trasllat a l'Argentina del tinent coronel Tejero i de tres militars més, empresonats arran de l'intent fallit de cop d'estat del 23 de febrer d'aquell mateix any. A l'entrevista, de poc més de 2 minuts i emesa en directe per Ràdio 4, Vidal Naco qüestiona José Juan Martínez Gómez sobre les peticions que fan per tal d'alliberar els ostatges de l'oficina bancària, ja que el tinent coronel colpista no tenia cap intenció d'abandonar el país. El segrestador respon al periodista, amb to desconcertat, que no l'importava i que si no es portaven a terme les seves peticions faria detonar les càrregues explosives col·locades a l'edifici amb els ostatges a l'interior. Finalment, després de la intervenció de les forces d'assalt de la policia, tots els ostatges foren alliberats i els segrestadors, empresonats.

Francesc Sánchez Mata

EL FONTS FECSA A LA XARXA

El fons Forces Elèctriques de Catalunya (FECSA) que es conserva a l'Arxiu Nacional de Catalunya presenta com a principal característica el fet de tractar-se d'un fons integrat tan sols per imatges, totes elles generades al voltant d'una activitat empresarial. Això vol dir que la intenció amb la qual es feien les fotografies tenia, bàsicament, dos vessants. El primer, i majoritari, absolutament utilitarista, és a dir, es tracta de fotografies destinades a facilitar la feina dels tècnics de la companyia, informant-los, per exemple, dels tipus de components elèctrics a l'abast, com ara els interruptors, o sobre l'evolució de la construcció d'un embassament, la instal·lació d'una turbina o l'estat dels terrenys prèviament a l'inici de les obres d'una nova central tèrmica o hidroelèctrica. El segon era publicitari. Aquestes últimes són imatges espectaculars i vistoses, algunes força artístiques, ja que la seva finalitat era, sobretot, ser mostrades, sovint reunides en luxosos àlbums, als potencials inversors, els capitals dels quals calia atreure cap a una activitat nova i no exempta de riscos. No és menys cert que el fons recull també altres temes, des de visites oficials fins als efectes de les catàstrofes naturals sobre les instal·lacions elèctriques, passant per la reconstrucció de pobles negats per les aigües dels nous pantans o el transport de materials cap a les centrals. Així mateix, i malgrat els interessos tècnics als quals estaven sotmesos els fotògrafs, les activitats humanes que envoltaven aquestes grans obres també quedaren reflectides en part de les imatges que

prenien, de vegades casualment, de vegades aprofitant l'ocasió per plasmar amb les seves càmeres escenes de la vida quotidiana, tant dels seus acompanyants com dels treballadors i, si es tractava d'estudis de camp, també dels vilatans, la qual cosa enriqueix extraordinàriament el fons i el fa útil per a investigacions de caire divers.

L'Arxiu Nacional de Catalunya va migrar recentment las bases de dades d'aquest quantió fons –40.108 imatges i 60.000 exemplars, la cronologia de les quals comprèn des de finals del segle XIX fins a finals del segle XX– al programari GANC-Imatges. Veient, però, la necessitat d'obrir noves vies a la recerca i la versatilitat dels actuals recursos informàtics, s'ha procedit a incorporar el catàleg del fons FECSA a les bases de dades accessibles per Internet des del portal de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Per tal d'accedir a aquesta consulta els usuaris han d'accedir als "fons no textual" i, posteriorment, seleccionar una cerca simple o avançada, utilitzant camps de cerca com els noms de lloc o els temes. El resultat de la cerca es presentarà mitjançant una fitxa individualitzada per a cada imatge (unitat de catalogació simple), que aplega tota la informació principal de la imatge amb la intenció que tothom pugui fer-se una idea concreta d'allò que plasma la fotografia i, en conseqüència, decidir si és o no del seu interès. No són, però, visibles via Internet les imatges associades a la descripció; correspon a l'empresa autoritzar aquesta visualització i l'Arxiu Nacional està treballant intensament respecte d'això, per tal d'iniciar la digitalització i incorporar-les a la base de dades tan aviat com sigui possible. En tant l'Arxiu duu a terme les tasques necessàries per assolir aquest resultat, la consulta de les imatges pròpiament dites només és possible en suport paper (fotografies) i a les dependències de l'ANC.

Lourdes Martínez Prado

LA CATALOGACIÓ DEL FONTS BIBLIOGRÀFIC BRANGULÍ (FOTÒGRAFS)

La Biblioteca de l'ANC ha finalitzat recentment la catalogació del fons bibliogràfic de la nissaga de fotoperiodistes Brangulí. Els Brangulí, família barcelonina integrada pel pare Josep Brangulí i Soler (1879-1945) i els dos fills, Joaquim Brangulí i Claramunt (1913-1991) i Xavier Brangulí i Claramunt (1918-1986), treballaren com a fotoperiodistes bona part del segle XX. Josep Brangulí ho féu com a reporter de premsa i col·laborà en revistes com *Cu-cut*, *La Hormiga de Oro* i *La Vanguardia*. Els seus fills també col·laboraren a la revista *Catalunya Ràdio* i a diaris com *El Diluvio*, *L'Instant*, *Diario de Barcelona* i *El Noticiero Universal*.

El fons bibliogràfic *Brangulí (Fotògrafs)* l'integren una cinquantena de monografies publicades principalment durant la primera meitat del segle XX, així com alguna publicació dels

segles XVIII i XIX. Aquestes obres formaven part de la biblioteca personal dels fotoperiodistes Brangulí (pare i fills). Destaquen obres de temàtica molt específica, com *Tratado completo de fotografía* / Beleurgey de Raymond (publicada a Barcelona l'any 1894), *Los clichés negativos* / Jorge Brunel, E. Forestier (Madrid, 1899), *Procedimientos de ilustración gràfica* / Rodolfo Namías (Madrid, 1920) o *Abc de la fotografía moderna* / W.K. Burton (Madrid, 1891), i monografies sobre història local de poblacions catalanes, com *Montserrat* / Manuel Marinello (Barcelona, 1927), *Peralada* / Carles Rahola (Barcelona, 1934), *Seo de Urgel* / Valeri Serra i Boldú (Barcelona, 1930) o *Manresa* / Antoni Gallardo i Garriga (Barcelona, 1933).

La biblioteca esmentada és una part complementària del fons d'imatges que conserva l'Arxiu, fruit de la producció dels autors que van realitzar durant els més de vuitanta anys de treball, des de l'any 1899 fins al 1980. La catalogació d'aquest fons bibliogràfic incorpora un nou recurs informatiu per a l'estudi de la història de la fotografia i de la cultura a Catalunya.

Per consultar en línia els fons bibliogràfics de l'ANC podeu accedir a la pàgina web <http://beg.gencat.cat> o bé podeu fer-ho a través de la pàgina web de l'ANC.

Mireia Bo i Gudiol

EL FONS JOSEP VILASECA I MOGAS JA ES POT CONSULTAR EN LÍNIA

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha finalitzat els treballs de descripció i digitalització del fons Josep Vilaseca i Mogas. Aquest conjunt documental va ingressar a l'ANC gràcies a la donació de Félix Vilaseca Anglada, descendent del productor del fons. El tractament arxivístic del fons ha donat com a resultat un catàleg que conté 149 entrades que es corresponen amb les 149 unitats documentals simples que integren el fons. L'instrument de descripció està disponible en suport paper i suport electrònic, i és consultable en línia juntament amb les 303 imatges digitalitzades dels documents.

Es tracta d'un petit conjunt documental, integrat fonamentalment per la correspondència aplegada i produïda pel jurista i polític Francesc Vilaseca i Mogas (Barcelona, 1830-1899) en el decurs de la seva actuació com a intermediari entre el Govern conservador espanyol i un sector dels militars carlistes en les negociacions per a la pacificació del conflicte, especialment del sector del centre peninsular (1875-1876), punt culminant en l'acabament de la Tercera Guerra Carlina (1872-1876). La vinculació de Vilaseca i Mogas amb el Govern conservador de Canovas del Castillo durant la primera restauració monàrquica cal relacionar-la, d'una banda, amb la seva carrera professional com a jurista, i d'altra banda, amb la seva filiació política. Era membre del Partit Conservador i dirigent de la facció proalfonsina de l'anomenada Liga del Orden Social presidida per Manuel Duran i Bas. Durant els primers mesos de

la Restauració, sota la direcció del govern d'Antonio Canovas del Castillo i juntament amb el juriconsult Manuel Duran i Bas i el periodista Josep Mañé i Flaquer, rebé la missió de facilitar la pacificació del Maestrat mitjançant una negociació (duta a terme a València, França i Suïssa) en la qual l'Estat espanyol els oferí plenes garanties jurídiques, la preservació dels seus graus militars i compensacions econòmiques molt substancials. Amb aquest testimoni documental es desvetlla un secret guardat durant més de 130 anys sobre les causes de la victòria del general Martínez Campos en la batalla de Cantalavieja (Terol) i que va tancar definitivament la Tercera Guerra Carlina.

Del contingut de la documentació cal destacar la correspondència creuada entre el president del Consell de Ministres, Antonio Cánovas del Castillo, i l'advocat Vilaseca i Mogas; els comunicats i oficis del governador de València, Antonio de Candalija, adreçats a Vilaseca; les cartes emeses i rebudes per Carmen de Seel i Eduardo de Seel de diferents militars carlistes i dels mateixos negociadors, i les relacions de militars carlins que havien de rebre compensacions econòmiques del Govern. El fons també inclou documentació de caire econòmic, com relacions de pagaments, distribució dels fons de compensació, rebuts i liquidacions.

Amèlia Castan Ranch

LA DESCRIPCIÓ DEL FONS MOVIMENT DE JOVES CRISTIANS DE POBLES DE CATALUNYA (JAC)

L'Arxiu Nacional de Catalunya manté una estreta col·laboració amb la Secretaria de Joventut, adscrita actualment al Departament d'Acció Social i Ciutadania, que ha permès, des de fa gairebé una dècada, el tractament arxivístic dels fons del moviment juvenil a Catalunya que es troben custodiats a l'ANC. La Secretaria de Joventut, a través dels plans d'ocupació del Fons Social Europeu i des del 2007 mitjançant la dotació de dos beques anuals, ha contractat diferents tècnics que any rere any han culminat la difícil tasca de descripció dels nostres fons relacionats amb els moviments juvenils, especialment el moviment escolta, però també amb altres entitats com la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC), El SIPAJ (Servei d'Informació i Promoció d'Activitats Juvenils) i d'altres més vinculades a l'església i al moviment catòlic obrer, com el fons JOBAC (Joves Cristians de Barris Obrers i Ambients Populars). Com a resultat, a tall d'exemple, s'ha publicat el Volum I de l'Escoltisme Català (2005) i el Volum II està en premsa.

Durant l'any 2008 s'han enllestit els treballs arxivístics del fons del Moviment de Joves Cristians de Pobles de Catalunya (JAC). El nou instrument de descripció conté 497 entrades i un índex toponomàstic. Està disponible en suport paper i suport electrònic i la base de dades es pot consultar en línia.

El Moviment de Joves Cristians de Pobles de Catalunya (JAC) és un projecte educatiu d'inspiració catòlica que va ser

molt actiu durant la dècada dels seixanta del segle XX. Els seus orígens se situen en el context de l'Acció Catòlica Espanyola (ACE). A la diòcesi de Barcelona començà a actuar una Acció Catòlica orientada als diferents àmbits socioculturals. Així neix la JAC (Moviment de Joves Cristians de Pobles), adreçada a la pastoral rural del jovent, que es va estendre després a altres diòcesis catalanes i altres punts de l'Estat (Madrid i País Basc) sota els vents favorables de renovació del Concili Vaticà II (1962-1965). El moviment té un vessant de territorialitat en les seves accions que en determina l'estructura a partir de comissions diocesanes i comarcals, i de responsables locals. Mantingué estrets lligams amb la JARC espanyola (Juventud Agrícola y Rural Catòlica) i amb el MIJARC (Moviment Internacional de la Joventut Agrícola i Rural Catòlica). L'objectiu de les activitats de la JAC fou fer dels joves persones amb compromís social i esperit evangèlic, en un clima d'arrelament del sentit de pertinença al país. Fou un moviment orientat a l'acció sota els principis de la pedagogia activa, a partir de trobades i cursos on s'esperonava els joves a analitzar una realitat, jutjar com hauria de ser des d'una perspectiva cristiana i actuar-hi. Duia a terme campanyes anuals basades en un tema central que emmarcava la celebració d'activitats i jornades a escala local, comarcal i diocesà. L'aprovació el 1967 d'un nou reglament de l'ACE, que pretenia assegurar la submissió a la jerarquia i limitar les actuacions dels moviments especialitzats, acabà liquidant la pràctica de les campanyes anuals, base del moviment català. S'inicia aleshores un fort transvasament dels seus militants a partits i sindicats clandestins per als quals la lluita antifranquista constituïa una prioritat absoluta.

El fons fou inicialment conservat pels antics membres de l'entitat Consol Garcia-Moreno i Marchán, Julita Margarit i Casas, Francesc Mestre i Saura, Núria Rosell i Riera i Josep Tintó i Farrés, i concentrat el 2005 a la rectoria de la parròquia de la Preciosíssima Sang de Crist de Barcelona fins al seu ingrés a l'ANC, que es va produir al febrer de 2008.

El fons aplega la documentació produïda i rebuda per l'entitat en el desenvolupament de les seves activitats. Pel que fa a la direcció i organització del moviment, destaca la relativa a la Comissió Diocesana de Barcelona, així com a les assemblees d'àmbit estatal i internacional. Entre la documentació que reflecteix la seva acció, trobem dossiers generals dedicats als continguts de les campanyes anuals, a les principals jornades celebrades i a les activitats de caràcter local dutes a terme a l'Anoia, el Baix Llobregat, el Maresme, el Penedès i el Vallès. El fons aplega diverses publicacions nacionals i internacionals i un bon nombre de monografies relatives a pastoral, reflexió religiosa i formació en els valors de ciutadania. Finalment, pel que fa a la comunicació pública i a la formació dels membres, destaca la col·lecció del *Butlletí de militants*, publicat entre 1960 i 1970, eina de difusió de pensament, criteris i experiències dels membres de l'entitat, a més de diverses publicacions de les joventuts d'Acció Catòlica d'àmbit estatal.

Cristina Cots Fíguls – Amèlia Castan Ranch

EL FONS LLUÍS MARUNY I CURTO, FONT PER AL CONEIXEMENT DE L'ANTIFRANQUISME I LA PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

El 12 de desembre de 2008 va ingressar a l'ANC, com a resultat d'una cessió en comodat temporal, l'arxiu personal de Lluís Maruny i Curto, psicòleg de densa trajectòria política i professional. Nascut a Manresa el 1947, al si d'una família originària de la Bisbal d'Empordà; el pare, falangista desenganyat, es dedicava al negoci de majorista de vins i colonials. Com els seus tres germans, Lluís Maruny participà activament durant l'adolescència en els moviments cristians de caire progressista. El 1964 inicià estudis d'enginyeria industrial a la Universitat Politècnica de Catalunya, que abandonà per continuar amb els de Filosofia i Lletres, acabats el 1971. El 1966 començà també els de sociologia a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB). Participà en la fundació del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB), del qual esdevingué membre actiu, present a la Caputxinada (1966). Alhora, s'integrà al Comitè del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) de l'Escola d'Enginyers de Barcelona.

El 1971 inicià la seva activitat professional com a psicòleg a l'Hospital de Sant Joan de Manresa, alhora que va contraure matrimoni amb Conxa Comas i Riu. Prengué part a les activitats clandestines del PSUC a la comarca del Bages fins a la legalització del partit el 1977. Des d'aleshores i fins al 1979, formà part de la Comissió de Salut Mental del partit. Participà en la creació del Col·legi de Psicòlegs de Catalunya (1975). El 1983 s'instal·là a la Bisbal d'Empordà amb la seva família, i formà part d'un nou Equip d'Assessorament Psicopedagògic actiu al Baix Empordà, que dirigí entre 1988 i 1992. Especialment entre 1986 i 1993, treballà en educació especial, la promoció de nous serveis, la formació de professors, els seminaris de recerca i la recerca a l'aula. Lluís Maruny és autor d'una extensa obra científica sobre la psicologia i l'educació, dins la qual la qüestió de l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura ha estat central. En destaca l'obra *Leer y escribir* (1997), de la qual s'han fet edicions en espanyol, grec i portuguès. Durant els darrers anys ha publicat preferentment treballs d'història local.

El fons documental dipositat a l'ANC aplega la documentació generada i rebuda per Lluís Maruny com a resultat principalment de la seva activitat personal, política i professional. Inclou la documentació identificativa, militar i acadèmica dels anys escolars i universitaris, correspondència i escrits relatius a la qüestió religiosa, certificacions i currículums professionals. Pel que fa als anys d'activitat política clandestina a la Universitat, aplega principalment documents i notes d'elaboració personal, retalls de premsa i documents ciclostilats, així com de la trobada d'antics membres de la Junta de Delegats del SDEUB celebrada a la Bisbal d'Empordà el 2007. Dels temps de residència a Manresa, inclou la documentació sobre la seva

participació al grup Art Viu i Vida Ciutadana (1965-1975), al *Butlletí de l'Agència Popular Informativa (API)* i, sobretot, a les activitats polítiques del PSUC i de Comissions Obreres. El fons incorpora documents, principalment correspondència, relatius al projecte de creació de l'Escola de Sociologia de l'ICESB, així com actes de reunions, convocatòries i informes dels primers anys d'activitat del Col·legi de Psicòlegs de Catalunya. Inclou també documentació relativa a la seva participació en la Comissió de Salut Mental i els congressos del PSUC (1977) i PCE (1978). El fons aplega un nombre considerable de retalls de premsa relatius als darrers anys del franquisme i a la transició política espanyola. Finalment, incorpora tots els escrits i publicacions de Lluís Maruny entre 1966 i 2009. En conjunt, el fons permet, entre altres coses, fer una rica aproximació al coneixement de la lluita antifranquista a la Universitat, de la transició política i del desenvolupament dels ensenyaments, la teorització i l'aplicació de la psicologia de l'educació durant els darrers anys al nostre país.

Miquel Pérez Latre

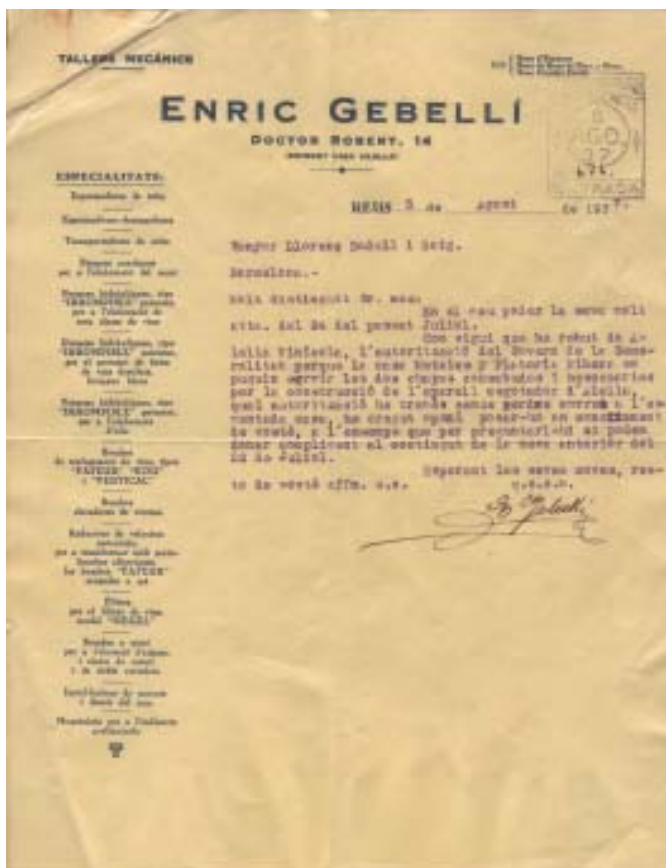
UN EXEMPLE DE LA MANCA DE MATÈRIES PRIMERES PER A LA INDÚSTRIA A CAUSA DE LA GUERRA

Els efectes de la guerra, tant dins com fora dels camps de batalla, són prou coneguts i han estat estudiats abastament. Tot i això, sovint apareixen nous documents i noves dades que ens aporten més informació sobre el tema i que ens mostren fins a quin punt la Guerra va afectar la vida quotidiana i l'economia de les zones de rereguarda.

Un exemple d'això que diem el podem veure en els documents que es conserven a la unitat de catalogació 297 del fons dels Serveis Tècnics d'Agricultura. Es tracta de la correspondència creuada l'estiu de 1937 entre el cap del Servei de Vinicultura i Enologia i el responsable del taller de maquinària vitivinícola Enric Gebellí, de Reus.

La documentació en qüestió s'inicia amb una carta, datada el 31 de maig de 1937, adreçada a Llorenç Badell a la qual s'adjunta la còpia d'un pressupost detallat per a la fabricació d'una premsa hidràulica i d'un aparell esgotador-elevador que els tallers mecànics d'Enric Gebellí havien de fabricar per al Sindicat Agrícola Alella Vinícola, d'Alella.

En la carta següent, datada el 12 de juliol i adreçada també a Llorenç Badell, ja es planteja el problema: per tal de poder fabricar l'aparell esgotador es necessitava xapa de llautó i els proveïdors habituals n'havien acabat les existències. Davant d'això, Enric Gebellí s'havia adreçat directament a la casa Metales y Plateria Ribera, de Barcelona, que fabricava aquest material, i la resposta que n'havia obtingut era que la fàbrica depenia de les ordres que donava el Comitè d'Indústries de Guerra (a la carta, erròniament, parla del Departament de

CAT ANC Fons Serveis Tècnics d'Agricultura 1-487, uc 297

Guerra) i que no li podien servir la seva petició perquè totes les matèries primeres es destinaven a la producció per la guerra. Davant d'aquestes dificultats, Gebellí demanava a Llorenç Badell què s'havia de fer per tal d'aconseguir la xapa de llautó o si creia que era millor que informés al Sindicat d'Alella de la situació en què es trobava per tal que aquest tingués temps suficient de comprar un aparell esgotador a França abans de l'inici de la campanya vinícola.

A la mateixa carta, el fabricant informava que la premsa hidràulica ja estava força avançada, com també ho estaria l'aparell esgotador de no ser per la manca de les planxes de llautó.

Dos dies després d'haver-se enviat aquesta carta, Llorenç Badell responia a Enric Gebellí i li deia que l'única manera d'obtenir el material era que el Celler Cooperatiu d'Alella enviés una carta al Conseller d'Agricultura amb les mides, qualitats i característiques de les planxes que necessitava, per tal que aquest fes les gestions oportunes davant del Comitè d'Indústries de Guerra a fi d'obtenir les autoritzacions necessàries per a la compra de les xapes esmentades.

L'expedient continua amb una carta d'Enric Gebellí, del 22 de juliol, i la resposta de Llorenç Badell del 24 de juliol, relatives a les obres de preparació de la instal·lació de la premsa

hidràulica als locals del Celler d'Alella, la ubicació de la qual venia condicionada pel fet que els tallers Gebellí poguessin construir, o no, l'aparell esgotador.

Dues setmanes després es resolía el problema, com podem veure per una carta d'Enric Gebellí a Llorenç Badell en la qual l'informava que ja havia rebut l'autorització perquè la casa Metales y Plateria Ribera li pogués servir les dues planxes de llautó, i que ja havia tramitat la comanda de les peces.

Aquesta carta, datada el 5 d'agost, és el darrer document de l'expedient. En total, havien passat una mica més de dos mesos des que es va enviar el pressupost i gairebé un mes des que va sorgir el problema de manca de la matèria primera necessària per a la construcció de l'aparell esgotador-elevador. La solució, però, arribava a un mes escaig de l'inici de la verema a Alella. Atès que l'expedient no inclou més documents, no sabem si els tallers Gebellí van arribar a temps de fabricar l'aparell esgotador-elevador i d'instal·lar-lo als locals del Sindicat d'Alella abans que comencés la verema. La manca de més dades o de més correspondència a l'expedient ens permet suposar que sí que es devia arribar a temps.

En tot cas, la documentació d'on hem extret els fets que acabem de relatar és un exemple més de com la Guerra va trasbalsar la vida quotidiana i econòmica a la rereguarda. Com hem vist, les necessitats de material per a la Guerra va afectar i condicionar la construcció d'un aparell que no tenia res a veure amb la contesa bèl·lica i del qual, de ben segur, depenia la campanya de la verema de 1937 i, de retruc, l'economia de moltes famílies pageses d'Alella.

Marc Torras i Serra

EL SERVEI DIDÀCTIC DE L'ANC COL·LABORA EN L'EDICIÓ DEL WEB "GUERRA DEL FRANCÈS. TREBALLEM AMB FONTS D'ARXIU"

Aprofitant l'efemèride que commemora el bicentenari de la Guerra del Francès, el Departament d'Educació ha editat una pàgina web que conté recursos didàctics relacionats amb aquest episodi històric i que recull les recomanacions curriculars del Departament quant a l'assoliment de les anomenades competències bàsiques.

Aquests canvis curriculars no representen tant un canvi en els temaris, com el reconeixement de la necessitat d'aplicar una nova metodologia didàctica que haurà d'incorporar tècniques i procediments que facilitin l'aprenentatge al llarg de la vida i que haurà de passar, cada vegada més, per l'experimentació. La metodologia científica pren relleu en un plantejament didàctic que promou un aprenentatge crític i constructiu en què les fonts d'informació i, de manera especial, les fonts documentals, tenen un rol fonamental.

En aquest context, la pàgina *Guerra del Francès. Tre-*

ballem amb fonts d'arxiu, es proposa promoure la utilització didàctica dels documents i incorpora un conjunt de pautes metodològiques amb la finalitat de facilitar-ne la utilització amb finalitats pedagògiques.

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha aportat a aquesta pàgina les orientacions que es recullen en l'apartat *Com treballar amb fonts d'arxiu des de l'aula?*, i també un conjunt de documents seleccionats que es poden consultar a través d'enllaços a l'aplicació ANC@ula.

L'ensenyament per competències i l'establiment d'un crèdit de recerca a 4t d'ESO propiciaran que, cada vegada més, el professorat i l'alumnat es proposin utilitzar els documents d'arxiu com a recurs. L'escola ha fet un nou pas per apropar-se als arxius.

www.xtec.cat/recursos/socials/guerrafrances

Pilar Reverté Vidal

24 documentos sobre Scarlatti en el Archivo Histórico de Protocolos de Madrid. Madrid: Comunidad de Madrid, Consejería de Cultura y Turismo. Dirección General de Archivos, Museos y Bibliotecas, DL 2007; 271 p.

ALOY i BOSCH, Joaquim; GASOL i PUJOL, Pere. *Bombes franquistes sobre Manresa: els atacs aeris al final de la Guerra Civil (desembre 1938-gener 1939).* Manresa: Ajuntament de Manresa, DL 2008; 35 p.

Arxiu universal: la condició del document i la utopia fotogràfica moderna / [edició: Clara Plasencia; text: Jorge Ribalta]. Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona, 2008; 99 p.

BELAÚSTEGUI FERNÁNDEZ, Alejandro. *Fidel Pagés Miravé y otros sanitarios militares ejemplares: la lucha contra el olvido III.* [Madrid]: Ministerio de Defensa, 2008; 142 p.

CABALLERO BONALD, José Manuel. *Luces y sombras del flamenco* / [fotografías:] Colita. Sevilla: Fundación José Manuel de Lara, DL 2006; 344 p.

CAMBRE DE COMMERCE ET D'INDUSTRIE FRANÇAISE DE BARCELONE. *Cámara de Comercio e Industria Francesa de Barcelona: 125 años.* Barcelona: Cámara de Comercio e Industria Francesa de Barcelona, DL 2008; 209 p.

COLOMÉ, Gabriel. *La Olimpiada popular de 1936: deporte y política.* Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2008; 30 p.

COMASÒLIVAS i FONT, Joan. *Recomanacions per a la construcció i l'equipament d'un arxiu municipal.* [Barcelona]: Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis, 2008; 191 p.

CONDE y DELGADO DE MOLINA, Rafael. *Reyes y archivos en la Corona de Aragón: siete siglos de reglamentación y praxis archivística (siglos XII-XIX).* Zaragoza: Institución Fernando el Católico, 2008; 676 p.

COSTA i FERNÁNDEZ, Lluís; TORREMILANS, Glòria. *Del camp a la fàbrica: una mirada a la història de Sils* / [coordinació: Arxiu Municipal de Sils]. Sils: Ajuntament de Sils, [2008]; 33 p.

Directrius per al preservador: preservació de materials digitals / traducció a cura d'Albert Villaró; amb la col·laboració de: Lluís-Esteve Casellas; [text: InterPARES, AAC]. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2008; 33 p.

Directrius per al productor: producció i manteniment de materials digitals / traducció a cura d'Albert Villaró; amb la col·laboració de Lluís-Esteve Casellas; [text: InterPARES, AAC].

Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, 2008; 29 p.

El PSU de Catalunya, 70 anys de lluita pel socialisme: materials per a la història / Gaiime Pala (editor); presentació de José Luis Martín Ramos. [Barcelona]: Ediciones de Intervención Cultural: Associació Catalana d'Investigacions Marxistes, 2008; 243 p.

JORNADAS DE ARCHIVOS ARAGONESES (8s: 2008: Osca). *Actas de las VIII Jornadas de Archivos Aragoneses: compartir archivos.* [Zaragoza]: Gobierno de Aragón. Departamento de Educación, Cultura y Deporte; Huesca: Diputación Provincial de Huesca, DL 2008; 2 vol.

JORNADES ANTONI VARÉS (10s: 2008: Girona). *Imatge i recerca: ponències, experiències i comunicacions.* Girona: Ajuntament de Girona, [2008]; 132 p.

L'Esport a Catalunya: Nadala 2008, Any XLII. Barcelona: Fundació Lluís Carulla, 2008; 111 p.

La Guerra civil a Catalunya / [textos: Joaquim Pastor, Eva Melús; pla d'obra, estructura del llibre i selecció d'imatges: Eloy Carbó; recerca iconogràfica i entrevistes a testimonis: Nèlida D. Ruiz de los Paños]. [Barcelona: Primera Plana], cop. 2008; 15 vol., 15 dvd.

Legionari: italians de Mussolini a la guerra d'Espanya = Italianos de Mussolini en la guerra de España / [coordinació: Andrea Di Michele, Marina Miquel, Margarida Sala]. Barcelona: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació; Museu d'Història de Catalunya, DL 2007; 135 p.

LÓPEZ GÓMEZ, Pedro. *Archival science in Spain between 1975 and 2005: a review*. [Dordrecht: Kluwer Academic Pub, 2007]; p. 245-287

Lletres de soldats: cartes del front de l'Ebre / [presentació: Clara Capdevila i Candell] Barcelona: Fundació Carles Pi i Suñer, 2008; 57 p.

MARTÍ CENTELLAS, Joan. *Joan Martí, fotògraf: belleses del XIX*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, 2008; 254 p.

PAVÓN GAMERO, David. *Gran obra hidràulica i territori a les conques de la Muga i del Fluvià: 1850-1980*. Figueres: l'Institut d'Estudis Empordanesos; Girona: Patronat Francesc Eiximenis, 2008; 2 vol.

PLANAS i SERRA, Albert. *Antoni Dot i Arxer: 1908-1972*. [Barcelona: Fundació Josep Irla; Olot: Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca], DL 2008; 155 p.

Preses de Franco / editors Sergio Gálvez Biesca, Fernando Hernández Holgado. Barcelona: Fundación de Investigaciones Marxistas; Associació Catalana d'Investigacions Marxistes, 2008; 193 p.

Rubí (1914-1950) / visió fotogràfica d'en Pere Xercavins. [Rubí: Ajuntament de Rubí, 2007]; 16 p.

SERRACLARA i PLÀ, Maria Teresa. *Casa Fuster culmina el Eixample*. Barcelona: Hotel Casa Fuster, 2008; 143 p.

SERRAHIMA, Maurici. *El Passat des del present: 1902-1935* / edició a cura de Josep Poca i Gaya. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008; 310 p.

* Aquest apartat inclou algunes de les referències bibliogràfiques d'obres rebudes per la Biblioteca de l'Arxiu i que estan relacionades amb l'estudi dels fons documentals que es conserven en el nostre centre.

EL LLIBRE I LA LECTURA. DE L'ANTIGUITAT A L'ÈPOCA MODERNA. ACTES DE LES PRIMERES JORNADES INTERNACIONALS SOBRE HISTÒRIA DEL LLIBRE I DE LA LECTURA

4 i 5 de maig de 2006. Ed. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Col·lecció: *Publicacions de l'Arxiu Nacional de Catalunya; 11. Barcelona 2008. [182 PÀG.]*

El Seminari de Paleografia, de Codicologia i de Diplomàtica de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb la col·laboració del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, juntament amb la Biblioteca de Catalunya i la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, organitzaren els dies 4 i 5 de maig de 2006 les Jornades Internacionals sobre Història del Llibre i de la Lectura, amb la participació d'alguns dels millors especialistes actuals a Europa en paleografia i història del llibre. L'objectiu d'aplegar els més prestigiosos erudits en la matèria fou el d'oferir al públic especialista, bibliotecaris, arxivers, universitaris i estudiosos de la matèria una visió completa i actual del fenomen històric i cultural del llibre i de la lectura des de l'Antiguitat, a Grècia i a Roma, fins al començament de la modernitat amb els primers llibres impresos.

Cal dir que la proposta fou molt ben acollida per part del públic assistent, el qual emplenà pràcticament la sala d'actes de l'Arxiu Nacional de Catalunya, indret on s'oferiren les conferències el dia 4, com també la del dia 5 a la venerable sala d'actes de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, a Barcelona, i l'exposició comentada a la Biblioteca Nacional de Catalunya.

Poques vegades hom pot trobar reunits durant uns dies savis com els que oferiren el seu saber en unes ponències, d'una hora cadascuna, seguides d'un viu debat. Per als assistents fou, si se'm permet l'expressió, un espectacle sentir-los intercanviar el seu parer i les seves experiències, fruit d'una erudició infreqüent i d'una vida de treball i estudi, però allò que ens fascinà fou una segona lliçó: les sàvies i espontànies converses de dissensió intel·lectual i sincer respecte humà i personal, i així, en un context de mútua confiança els ponents es pronunciaren amb llibertat sobre les qüestions més polèmiques. Si, com afirmà Mabillon, el coneixement no millora les persones, certament sí que aprofita als estudiosos de bona voluntat.

El Dr. Josep Maria Sans i Travé, director de l'ANC, donà la benvinguda als conferencians i assistents, i les Jornades foren presentades en el seu marc historiogràfic actual pel Prof. Dr. Jesús Alturo i Perucho, catedràtic de Paleografia de la UAB (pàg. 9-10).

La primera conferència l'oferí el Prof. Dr. Guglielmo Cavallo, de la Universitat de "La Sapienza" de Roma, amb una visió general del llibre grec i romà a l'Antiguitat (*Libro e lettura nel mondo greco e romano. Un panorama*, pàg. 11-26),

una ponència de gran interès, ja que fou essencialment de caràcter interdisciplinari, atès que el professor Cavallo és un dels pocs paleògrafs actuals competent alhora en paleografia grega i llatina, i precisament això fou motiu perquè s'originés un debat sobre l'abast del concepte del "ductus" de Jean Mallon, la seva influència en la formació de la lletra minúscula i la seva cursivització. La segona conferència fou la del Prof. Dr. Jean Vezin, de la l'École Pratique des Hautes Études (*Le livre et la lecture dans le monde latin pendant le haut Moyen Âge*, pàg. 27-48), i si no pogué comparèixer personalment a darrera hora per motius de salut, sí que remeté el text i en féu la lectura el seu col·lega, el Prof. Dr. Frédéric Barbier.

El Prof. Dr. Albert Derolez féu la primera de les conferències de la tarda, i plantejà la mateixa temàtica que l'anterior ponent, però per a la Baixa Edat Mitjana (segles XII-XV) (*Le livre et la lecture dans le monde latin durant le Bas Moyen Âge*, pàg. 49-62). L'absència del Prof. Dr. Jean Vezin i l'orientació i tradició medievalista dels estudis de paleografia a Catalunya permeté de plantejar qüestions com la licitud de datar els llibres manuscrits mitjançant diplomes, les virtuts i límits del "Catàleg de Manuscrits Datats" impulsat pel Comité Internationale de Paléographie Latine i, en darrer terme, de la concepció del manuscrit com una unitat material i textual, o sigui com a reflex d'un procés d'elaboració textual, la complexitat del qual cal reconstruir cada vegada amb les ineludibles limitacions, com són, de manera especial, els arcaïsmes gràfics. L'esmentat Prof. Dr. Frédéric Barbier, professor de l'École Pratique d'Hautes Études de París, clogué la jornada amb la ponència *Du lecteur au public: Gutenberg et la première révolution du livre* (pàg. 63-90), amb la qual mostrà les pervivències i diferències del llibre manuscrit respecte als primers impresos.

La seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona acollí la segona de les jornades, en què la professora Dra. Maria José Azevedo Santos, de la Universitat de Coïmbra, parlà d'*El libro i la lectura entre las mujeres en el Portugal Medieval*, en una línia d'investigació amb força camp per aprofundir i que ja dóna els primers resultats. El Prof. Dr. Anscari M. Mundó, catedràtic emèrit de la UAB i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, féu la conferència de clausura, que dugué per títol *Experiències en el tracte en els manuscrits* (pàg. 107-120). Les Jornades conclogueren a la Biblioteca de Catalunya, amb una exposició comentada de manuscrits per part de la Dra. Anna Gudayol, conservadora de manuscrits del centre (*Manuscrits d'interès paleogràfic a la Biblioteca de Catalunya*, pàg. 121-167), i una altra d'incunables comentada per part de la Dra. Joana Escobedo, cap de la Secció de Manuscrits i Incunables de la BNC (*Incunables exposats a la Biblioteca de Catalunya*, pàg. 167-182), alguns dels quals havien estat objecte de comentari al llarg de les conferències. Unes paraules de comiat i agraïment als assistents per part de la directora de la Biblioteca, la Sra. Dolors Lamarca, i del Prof. Dr. J. Alturo posaren fi a unes jornades que, com digué el professor G. Cavallo, no foren extenses, però sí molt intenses.

Ara aquestes actes han estat publicades pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat

de Catalunya, dins de la col·lecció “Publicacions de l’Arxiu Nacional de Catalunya; 11”. L’edició ha anat a càrrec del Seminari de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica de la UAB, en col·laboració amb el Dr. Francesc Olivé, arxiver de l’ANC. El resultat és un bonic llibre, de pulcra edició, amb el text íntegre de les conferències en el seu idioma original (català, castellà, francès i italià), i amb fins a trenta-tres reproduccions de còdexs i incunables, tot en un suport de paper setinat i en tipus d’impremta Garamond que en permet una lectura òptima, digna de l’alta vàlua del coneixement que aquests erudits ens han transmès. A tots ells els donem les gràcies, i també als qui, amb la seva assistència, interès i dedicació, han fet possible que aquest llibre pugui ser a les mans de totes les persones inquietes pels llibres i per la lectura que en fan.

Miquel Torras i Cortina

*Seminari de Paleografia, de Codicologia i de Diplomàtica
Universitat Autònoma de Barcelona*

Octubre 2008
Gener 2009

Ingressos

ÀREA DELS FONDS DE L'ADMINISTRACIÓ

Fons de l'Administració autonòmica

Generalitat de Catalunya (Segona República)

Fotografies procedents de l'arxiu fotogràfic de la Conselleria de Defensa (1936-1938), 4 positius fotogràfics. Adquirides a Soler y Llach Subastas Internacionales, S.A. Accés lliure. [fons 1, ingrés 2373].

President Jordi Pujol (documentació institucional)

Objectes rebuts pel Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya Jordi Pujol i Soley en l'exercici del seu càrrec (1980-2003), 62 objectes. Base de dades amb 62 registres. Transferits pel Departament de la Presidència. President (Molt Honorable Sr. Jordi Pujol). Accés reservat. [fons 670, ingrés 2365].

Parlament de Catalunya

Documentació de caràcter administratiu, econòmic i de gestió de personal (1932-1938), 0,1 metres lineals. Donació d'Albert Viladot i Solé. Accés reservat. [fons 251, ingrés 2408].

Llei 21/2005 de restitució a la Generalitat de Catalunya

121 monografies, 0,4 metres lineals. Restituïdes pel Centre Documental de la Memòria Històrica (CDMH). Accés reservat [fons 886, ingrés 2379].

ÀREA DELS FONDS HISTÒRICS

Fons d'associacions i fundacions

Fons Casal Català de Navarra

Estatuts, llibres d'actes de les assemblees generals i d'altres òrgans de govern; correspondència tramesa i rebuda; llibres de comptabilitat, justificants dels pagaments, documentació bancària i sol·licituds de subvenció; recursos d'informació; documentació de comunicació i projecció pública; registres, fitxes, relacions i circulars trameses als socis; organització de les Setmanes Culturals Catalanes i participació en competicions d'escacs i futbol sala. 674 positius color, 28 positius b/n, 150 negatius color, 22 diapositives color i 84 impressions color), 1 postal, 2 goigs, 4 estampes, 2 pel·lícules, 75 vídeos VHS, 1 casset, 2 dibuixos, 1 placa de metacrilat, 2 banderes i 3 vestits. 1959 – 2007. 4,3 m.

Fons Comercials i d'Empreses

Fons La Minera Catalana, S.A.

Documentació relativa a la constitució de la societat i al capital social; d'empreses vinculades com ara “La Andaluza”, Sociedad Ochoa y Compañía i Sociedad Minera Metalúrgica de Portmán-Bellmunt; de les Juntes Generals d'Accionistes, el Consell d'Administració i la Junta Directiva; reglament, projectes i estudis tècnics, relacions amb l'Administració

i correspondència de direcció; del patrimoni, en especial relatiu a la mina “Carmen” del terme de Mont-ras (Baix Empordà); estats de comptes, balanços, comptes bancaris i contribucions; proveïments i producció; i assegurances dels treballadors. 1875 – 1900. 0,2 m.

Fons *Real Fábrica de Indianas de Miquel Joseph Formentí y Compañía*

Contractes de creació de la companyia; documentació relativa a la infraestructura de fàbrica i al prat d’indianes extramurs; convenis amb creditors i deutors; instruments de canvi; estats mensuals de caixa i ordres al caixer; llibretes i relacions mensuals de compres de peces de roba i venda d’indianes; pagament de proveïdors i control setmanal de les despeses de fàbrica; copiador de cartes trameses i correspondència comercial rebuda. 1783 – 1796. 0,3 m.

Fons patrimonials i familiars

Fons *Família Serrahima*

Documentació testamentària i patrimonial relativa a la intermediació dels advocats Jaume Algarra, Amadeu Hurtado i Lluís Serrahima en l’aplicació del testament de Ramon Casas i Carbó, realitzada a petició de les principals beneficiàries del testament, la seva vídua Júlia Peraire i Ricarte i la seva germana Elisa Casas i Carbó. 1932. 0,1 m.

Fons *Família Colldeforns*

Documentació personal dels membres de tres generacions, principalment de la família Colldeforns-Lladó; sobre el patrimoni de Manresa (béns immobles, censals i administració de rendes alienes); documentació de la societat Socas y Colldeforns; dossiers temàtics sobre Barcelona i la seva història, sobre personalitats i qüestions polítiques i socials, i de tema marítim; documentació hemerogràfica; diaris de sessions del Parlament de Catalunya (1933-1934); i col·lecció de la revista *DIC: Defensa dels Interessos Catalans* (1931-1935). 6 positius b/n. 1718–1967. 1,2 m.

Fons *Família Thomàs Casajuana*

Documentació acadèmica i formativa de Josep Maria Thomàs i Casajuana; fulls publicitaris i anuncis de Construcciones Hidráulicas e Industriales B. Thomas Sala (Barcelona); rebuts i factures d’obres i lloguers; correspondència rebuda i tramesa entre diversos membres de la família; activitat professional i associativa d’Assumpció Casajuana i Basomba i Josep Maria Thomàs i Casajuana. 1908 – 1959. 0,1 m.

Fons *Família Franch*

Documentació familiar i patrimonial de les famílies Franch de Cardona, Olzinelles d’Igualada (amb l’arxiu incorporat dels Massart d’Igualada i Miquel i Cardús d’Esparreguera), Castell d’Esparreguera i Balaguer i Valta de Capellades. Aplega documentació sobre l’organització de l’arxiu; de genealogia, família i herència; de gestió del patrimoni; cor-

respondència; documentació judicial, i dimensió pública. 75 pergamins. 1377–1940. 2,6 m.

Fons *Família Serra i Planas*

Esriptures relatives a matrimonis i herències; gestió del patrimoni familiar: escriptures d’establiments de terres, censos i cessions de drets; escriptures de compravenda de drets sobre terres i altres immobles; justificants d’exempció i pagament de contribucions territorials, i escriptures de compravenda de censals i deutoris. Documentació relativa a procediments judicials que afectaren el patrimoni familiar. Documentació sobre l’organització de l’arxiu i la gestió patrimonial dels barons de Foixà, antics senyors del castell d’Escala de Celrà. 1736 – 1889. 0,5 m.

Fons personals

Fons *Josep Benet*

Textos originals rebuts de Gaziel (Agustí Calvet i Pascual) per a la seva publicació a les Edicions Catalanes de París: “Meditacions en el desert” (1946-1953) (dos mecanoscrits corregits); “Jocs Florals de Palma, 1936”; “Gregorio Marañón, un gran castellà dels nostres”; “Un Gaudí inefable”; “Historia de la Vanguardia” (dos mecanoscrits); “Los intelectuales españoles. El silencio es traición”, i correspondència. Documentació relativa a l’estada de Jawaharlal Nerhu a Catalunya el juny de 1938. Retrat d’Àngel Guimerà (1 positiu b/n). 1938 – 1991. 0,2 m.

Fons *Josep Carner i Ribalta*

Original mecanoscrit de l’obra inèdita *Florida de Llorers. Narracions*, presentada al Premi Concepció Rabell. [Notes]: la documentació va ser lliurada pel donador al Centre d’Història Contemporània de Catalunya amb la intermediació d’Albert Manent i Sagimon. 1936 – 1938. 0,1 m.

Fons *Miquel Guinart i Castellà*

Poema original manuscrit obra de Josep Carner, per a la seva publicació a *Vida Nova*. [1939 – 1945]. 0,1 m.

Fons *Josep Andreu i Abelló*

4 cartes manuscrites rebudes del President Lluís Companys (1939-1940) i 14 cartes mecanoscrites trameses i rebudes amb Antoni M. Sbert (1940-1972). 1939 – 1972. 0,1 m.

Fons *Jesús M. Bellido Golferichs*

Documentació política i associativa de la guerra civil espanyola i l’exili: Comissari de Cultes del Govern de la República (desembre de 1938 - gener de 1939); reconstrucció d’Acció Catalana Republicana a la regió de Tolosa del Lenguadoc (dades de contacte dels militants i correspondència); president de l’Agrupació de Metges Catalans pro Renovació de la Medicina; documentació relativa a les seves iniciatives en suport als mestres exiliats. 1937 – 1948. 0,1 m.

Fons *Arxiu Particular Ferran Valls i Taberner*

Unitats de correspondència de la secció general, números 2366-2482. 1901 – 1993. 0,4 m.

Fons *Francesc Farreras i Duran*

Correspondència rebuda amb motiu de la concessió de la Creu de Sant Jordi (1982). 21 positius b/n, 11 positius color i 3 medalles. 1926 – 1985. 0,1 m

Fons *Lluís Companys*

Documentació necrològica: dos recordatoris i una invitació als actes funeraris en record del President Lluís Companys (octubre de 1977 i de 1978). Manuscrit original fragmentari de l'autor corresponent al poema de Josep Carner "Fi de Lluís Companys" (c. 1946) i recordatori dels funerals de Ramona Companys i Jover (1979). 1946 – 1979. 0,2 m

Fons *Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)*

Documentació gràfica i d'àudio relativa a la seva activitat professional. 139 positius b/n, 5 negatius b/n, 17 positius color i 7 cassets. 1940 – 2000.

Fons *Ferran Vilagut i Guitart*

Documentació personal i familiar (identificativa, militar i fiscal); projectes d'ampliació i millora d'indústries, informes d'assessoria tècnica de fàbriques dels rams tèxtil, de la pell, químic i metal·lúrgic; projectes per al tractament d'aigües i el proveïment elèctric municipal; informes de visites, correspondència professional rebuda i documentació relativa a contractes i retribucions; monografies pròpies, participació en obres col·lectives i esborranys d'alguns treballs; recursos d'informació de caràcter tècnic. 174 plaques de vidre, 433 positius b/n, 95 diapositives color, 160 diapositives b/n, 753 negatius b/n i 14 rotlles de microfilm, 9 mapes, 4 rotlles de plànols, 3 plaques, i 17 regles de medicació. 1937 – 1986. 1,1 m.

Fons *Francesc Ferrer i Gironès*

Escrits publicats; dossiers anuals de correspondència tramesa i rebuda; activitat a la Cambra de Comerç i Indústria de Girona; elaboració de l'Estatut d'Autonomia de 1979; intervencions, preguntes i iniciatives al Senat espanyol (1979-1993); preguntes, proposicions i accions al Parlament de Catalunya (1995-2003); activitat política en defensa de la llengua catalana (1977-2005); conferències, discursos i intervencions públiques; materials jurídics de suport i reculls de premsa. 1959 – 2006. 12,8 m.

Fons *Manuel Torres Hervás (AGE)*

Documentació identificativa, correspondència i autobiogràfica personal i familiar; documentació judicial i penitenciària, relativa al Consell de Guerra sumaríssim i a la mort a mans de la Guàrdia Civil i documentació relativa a l'allistament i el servei al destructor "Escalaño". 35 positius b/n, 3 negatius b/n i 17 postals. 1898 – 1997. 0,1 m.

Fons *Cebrià Jordà i Vidal*

Biografia del productor; documentació sobre la deportació i els camps de concentració (actuació com a practicant a Septfonds, placa i reclusió a Mauthusen i diversos "commandos" depenents, relació de deportats morts, expedient d'obtenció de la condició de deportat polític i d'una pensió com a víctima civil de guerra); activitat professional com a practicant al Dispensari Cervantes de la Creu Roja Espanyola Republicana a París i carnets de soci de diverses entitats dels deportats a França. 4 negatius b/n. 1939 – 2001. 0,1 m.

Fons *Lluís Maruny i Curto*

Documentació personal, en especial acadèmica, fins a l'accés a la Universitat; documentació acadèmica universitària i professional; documentació sobre l'activitat política antifranquista a la Universitat; documentació sobre l'antifranquisme i la transició a Manresa i el Bages (1965-1983); Escola de Sociologia (ICESB, Barcelona); Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya; Comissió de Salut Mental del PSUC, i escrits i publicacions de Lluís Maruny. 1947 – 2008. 1,8 m.

Fons *Joan Marsillach i Parera*

Documentació personal i familiar (formació acadèmica, gestió del patrimoni i correspondència familiar); activitat professional mèdica (metge rural, pràctica hospitalària i activitat docent universitària); cartes rebudes i emeses a diversos corresponents, i activitat associativa (títols de soci i certificacions d'ingrés a entitats econòmiques, mèdiques i assistencials diverses). 1843 – 1894. 0,1 m.

Fons *Josep Buiria i Rogel*

Documentació mèdica; articles d'opinió i publicacions impulsades per Josep Buiria; dossier sobre Josep Pallach i fulls de signatures de condol a la seva mort (1977); recull de premsa sobre la seva sortida del Partit Socialista de Catalunya i el projecte d'Unió de l'Esquerra de Catalunya; entrevista i articles sobre la seva activitat política; dossiers temàtics, obra aliena, monografies i publicacions. 80 positius b/n i 3 positius color. 1944 – 1990. 0,2 m.

Fons *Josep Sesé i Sesé*

Documentació identificativa, targetes de racionament i com a beneficiari de les prestacions per família nombrosa; documentació sobre béns del seu cunyat Josep Rovira i Porta; documentació sobre l'activitat professional a Calzados Sesé, principalment durant el temps de col·lectivització de l'empresa; activitat sindical; activitat associativa, principalment, al Cercle Filatèlic i Numismàtic de Barcelona; retalls de premsa. 1929 – 1981. 0,1 m.

Fons *Antoni Pujal i Carrera*

Documentació identificativa i militar de caràcter administratiu; cartes dels seus pares, germans i cosins Puig i Car-

rera; notes i un breu diari personal; documentació judicial i militar relativa al seu retorn a Barcelona; documents justificatius de la vida laboral, cartes rebudes de diversos corresponents i carnets relatius a la seva activitat sindical durant la guerra civil espanyola i el primer franquisme. 1936 – 1941. 0,1 m.

Fons *Manuel Maria Aragó Cabañas*

Correspondència personal, familiar i relacionada amb les seves activitats militars; documentació militar; recursos d'informació; documentació política i relacionada amb les seves activitats creatives i de lleure (dibuixos i poemes, esborranys de cartes, targetes postals i programes musicals, entre altres); documentació relativa al saqueig dels immobles propietat de la família Aragó Cabañas a Santa Coloma de Farners i Barcelona. 1936 – 1958. 0,1 m.

Fons *Josep Estruch i Comella*

Correspondència rebuda per Josep Estruch i Comella de Salvador Sanpere i Miquel (1893-1916), el seu fill Salvador Sanpere i Oliveras (1915-1922) i Ricard Montaner (1912-1916). Destaca molt considerablement, quant a volum i interès, el centenar de missives rebudes del polític i historiador Salvador Sanpere i Miquel, membre com Estruch de la Junta de Museus de Barcelona i estudiós de la història de l'art i de l'urbanisme barceloní. 1893 – 1922. 0,1 m

Fons religiosos

Fons *Convent del Carme de Barcelona* (ANC)

Documentació relativa a la gestió dels delmes, a l'adquisició de cases i terres, i al seu arrendament; cobrament de censos emfiteútics a canvi de la cessió del domini útil sobre cases i terres, principalment, al patrimoni del veïnat d'Agell de Cabrera de Mar i als masos Fatjó de Rubí i Cabanyes de Sant Cugat del Vallès; creació de censals i control del cobrament de les pensions anuals; fundacions de misses; administració del patrimoni i documentació judicial. 1570 – 1851. 0,7 m.

Col·leccions

Col·lecció d'impresos de l'Arxiu Nacional de Catalunya

2 fulls volants que contenen comunicats de la Comissió Executiva de la Coordinadora Catalana d'Associacions d'Ex-combatents de la República, titulats: "A l'opinió pública: el perquè de la nostra raó d'ésser" i "A la joventut intel·lectual i obrera". 1987. 0,1 m.

Col·lecció de manuscrits i documents textuais solts de l'Arxiu Nacional de Catalunya

– Plec relligat en format llibre que conté escriptures familiars, patrimonials i polítiques de Magí Berdós i Castells (mort el 1828), notari de Barcelona originari de Cervera i del seu fill Joaquim Berdós i Lleó. 1790 – 1856. 0,1 m.
– Vuit escriptures familiars i patrimonials i 5 llibretes de

rebutis i èpoques relatives a Ramon Massana i Faurí (mort el 1809), comerciant de Santpedor, casat amb Maria Soler, i del seu fill Ramon Massana i Soler, negociant també de Santpedor. 1779 – 1859. 0,1 m.

– Plec d'escriptures notariales (testaments, èpoques i comptes), cartes i notes referents al Regne de Mallorca. Segles XVII – XIX. 0,1 m.

Llibre en quart manuscrit titulat "Llibre en què constan los individuos que han pagat lluïsmo al señor de Manresa per las fincas que estan a dominio directe de dit señor". 1740 – 1850. 0,1 m.

– Carta d'Antonio Allola al marquès de Campoverde. Manuscrit en 3 fulls. 1811. 0,1 m.

– Carta del comte de la Viñazé amb paper imprès "Le Ministre d'Espagne. Bruxelles" adreçada a Josep Fiter Inglès. Manuscrit en un full. 1896. 0,1 m.

– Carta de Bernardo Aguader, administrador de la redacció de la "Corona de Aragón" al prior del Tribunal de Comerç de Barcelona. Manuscrit en un full. 1856. 0,1 m.

– Llibre d'èpoques i notes d'Esteve Serra, manyà de Barcelona. Manuscrit amb cobertes de pergamí. 1720 – 1780. 0,1 m.

– "Llibre del que jo, Barthomeu Mallol y Janer, pagès de la parròchia de Santa Maria de Vallvidrera, bisbat de Barcelona, aniré pagant per compte de ma naboda Maria Prats, pubilla y hereva de la casa y heretat dita d'en Prats de Santa Creu del Orde, des de que so tudor y curador...". Manuscrit amb cobertes de pergamí sense foliar. 1668 – 1670. 0,1 m.

– "Condes de Eril. Aprobacion. 4 febrero 1370. Venta en 25 noviembre de 1369 de San Antolin, Pallerols y Gàver." Llibre manuscrit amb cobertes de pergamí de 22 folis. 1777. 0,1 m.

– "Ordinacions del Gremi de Guantés de Barcelona del any 1747". Llibre manuscrit sense foliar amb cobertes de pergamí. 1747. 0,1 m.

– Llibre d'actes del Montepío de San Isidro (Badalona-Canyet). 1928 – 1948. 0,1 m.

– Llibre d'actes de la Junta de Agregación y Pío Auxilio (Barcelona). 1835 – 1934. 0,1 m.

– "Llibre de vendas y pagas de la fàbrica de Matheu Farrà, fabricant de yndianas, comensat als 20 de juny de 1767". Llibre manuscrit sense foliar amb cobertes de pergamí. 1767 – 1771. 0,1 m.

– "Capbreu de las rentas que lo monestir de Sanctes Creus reb en la vila dels Prats del Rey", [14] f., CIII f., [1] f., llibre en foli major amb les cobertes de pergamí. 1548 – 1550. 0,1 m.

– Copiador de cartes i factures emeses del taller de cotxes de J. Reynés. Llibre manuscrit de 498 folis. 1877 – 1878. 0,1 m.

– "Estudio del Abogado Dr. D. Antonio Aunós" (director de l'Escuela Social de Barcelona). Extractes de premsa 1939-40-41, llibre en foli amb cobertes de mitja pell, que conté retalls de premsa i articles de dit advocat, membre significat de l'Administració franquista a Barcelona, així com un

aplec de missives que el 1940 li adreçaren diversos càrrecs de Barcelona i de Madrid. 1939 – 1941. 0,1 m.

– “Testimonio dado por Andrés Ybáñez, scrivano de su majestad en 24 de julio de 1773 de una executòria original despachada por el presente consistorio en Madrid a 5 de junio del mismo año, para que el intendente general del egército y Principado de Cathaluña vea los autos de vista y revista insertos, los observe y cumpla com se manda a instancia del marqués de Villafranca y los Vélez: sobre declararse de vérsesele entregar como subcesor en el mayorazgo de doña Hipólita Requesens por la Escrivania de la Baylía general de Cathaluña, las 40.500 lliuras que desenbolsó para subrogarlos en él”. Manuscrit en foli, [34], f. 1773. 0,1 m.

– “Còpia simple de actes fets per lo rey en Pere, lo últim dels quals és una venda que fou a Benito Lull de 1.800 sous jaquesos annuals sobre los drets rebia en lo lloch de Aranda, regne de Aragó, fet a 26 de octubre 1368”. Manuscrit de 8 f. 1358 – 1368. 0,1 m.

Col·lecció de pergamins de l'Arxiu Nacional de Catalunya

– “Diffinitió feta per la reverent abbadessa y convent del monestir de Pedralbes y per sor Hypòlita Piera, monja de dit monestir a Pere Morgades, de Torrelles de Foix, de un cemsal mort de preu de D lliures y pensió de XXV lliures que la universitat y singulars de dit terme feyan tots anys a sis del mes de juny”. 1620.

– Carta precària mitjançant la qual el procurador del prior del monestir de Montserrat García de Cisneros dona a precari o estableix de bell nou a Pere Llobató, del mas de l'Aulosa del terme del castell d'Albarells, el mas de l'Aulosa, aglevat amb el mas Llobató. 1498.

– “Donació que Guillem Nadal y sa muller fan a son fill Arnaldo any 1385”. 1385.

– Època de 20 sous de València fermada per Bernardino de Villalobos, morro de vaques de Gandia, al batlle i receptor reial de Xàtiva, pel treball i dietes d'haver turmentat Martí Mascamí, àlies Garavitas, culpable d'agressió i robatori d'una capa al pastor Joan Moreno. 1545.

– “1330. Nupcials de Guillem Ramis de Orfans y Elissendis Arrufat de Parets.” 1330.

– Document autògraf en pergami del rei Joan I, relatiu al seu deute amb Joan de Montbui i a la cessió del castell de Càller (Sardenya). 1391.

Col·lecció de publicacions Emigració Catalana Republicana a l'Exili i a la Resistència

– Tres publicacions: “¡Karaganda! La tragedia del antifascismo español” (1948); Algunas notas políticas de la Revolución española (1936-1937) / Juan Andrade (1969); “El POUM ante los problemas de la revoución española” / Comité Ejecutivo del POUM (1972). 1948 – 1972. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil espanyola

– Sis certificats de bona conducta signats per diferents autoritats espanyoles avalant l'actuació de José Espinós Pastor com a agent de fronteres i ports de Calpe (Alacant) i 2 cartes rebudes per José Espinós Pastor durant el seu exili voluntari a Orà. 1940 – 1941. 0,1 m.

– Documentació militar administrativa sobre el servei als batallons de transport de l'exèrcit republicà del caporal Joan Julià i Mournet: targes de racionament, fulls de ruta, ordres de servei i telegrams tramesos al capità del 7è Batalló de Transport Automòbil com a cap de comboi. 1938 – 1939. 0,1 m.

– Documentació professional i militar del metge barceloní Jordi Vallès i Ventura: carnet de col·legiat número 2998 al Col·legi Oficial de Metges de Catalunya (1935) i cartera militar d'identitat de l'Exèrcit de la República Espanyola com a capità de Sanitat Militar (1937). 1935 / 1937. 0,1 m.

– Quatre publicacions i fulls volanders: “Circular” del Comitè Pro-Empresonats i Perseguits 6 d'Octubre (1935); “A les Joventuts d'Esquerra “Estat Català” (1935); “Noticiari” de l'Associació Obrera de Concerts (març-abril de 1935); “Los Aragoneses a Royo Villanova”. 1935. 0,1 m.

– Certificat de treball expedit a favor de Josep Domènech i Mansana, arquitecte, treballador del Sindicat d'Arquitectes. 1938. 0,1 m.

Col·lecció documental Francesc Macià

– Carta original del president Francesc Macià a Leopold Font, en resposta a la seva felicitació per la seva elecció com a president de la Generalitat de Catalunya. 1932. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre Cardona de Ramon Franch i Font

– Expedient de delmes en possessió dels ducs de Cardona; prestacions i drets a mans dels ducs de Cardona; drets dels ducs de Cardona sobre les salines; història de la Primera Guerra Carlina als districtes de Cardona, Solsona i Berga; papers útils per a la història de Cardona;

– Guia del viatger a Cardona. 1838 - 1935. 0,2 m.

Col·lecció documental sobre la repressió franquista de l'Arxiu Nacional de Catalunya

– Documentació aplegada per Josep Pla i Vilaseca, reclús de la Presó Provincial de Lleida, sobre les activitats i comunicats del Consell de Resistència constituït pels delegats dels partits polítics i organitzacions sindicals compresos dins la legalitat republicana, representats al centre penitenciari (Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Estat Català, Confederació Nacional del Treball, Unió General de Treballadors, Unió de Rabassaires, Joventuts Socialistes Unificades i Joventuts Llibertàries). [1940 – 1946]. 0,1 m.

– Comunicació del governador civil i cap provincial de premsa a Josep Maria Junoy i Muns de la denegació d'inscripció en el Registre Oficial de Periodistes de Barcelona,

com a conseqüència dels seus antecedents separatistes, resolució que el considera invalidat per a l'exercici del periodisme. 1941. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre l'exili català al segle XX de l'Arxiu Nacional de Catalunya

– Documentació de Joan Sauret i Garcia: carnet de militant d'Esquerra Republicana de Catalunya (Montpeller, 1945); títol de congressista al Congrés de Delegats de Militants a França d'Esquerra Republicana de Catalunya com a membre del Directori d'ERC (Tolosa de Llenguadoc, 1945); carnet de membre del Comité France-Espagne, Section Catalane (1945), i relació de professionals exiliats elaborada per Joan Sauret. 21 positius b/n. 1945. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre la lluita antifranquista de Maria Montserrat Martí i Bas

– Documentació relativa als partits, els moviments i les iniciatives de lluita contra el franquisme: dossiers amb fulls volants, publicacions informals, publicacions periòdiques i alguna mostra de correspondència emesa i rebuda per la productora. Els dossiers, de caràcter temàtic, fan referència a personatges, publicacions, afers conflictius, entitats antifranquistes i en defensa de la cultura catalana, activitats culturals, campanyes, plataformes, sindicats, tendències i partits polítics. 1934 – 1980. 0,4 m.

Col·lecció Joaquim Ventalló

– Aplec de poemes i relats curts originals de diversos autors (entre altres, d'Àngel Guimerà, Clementina Arderiu, Joan Arús, Tomàs Garcés, Josep Maria Millàs-Raurell, Josep Maria Prous i Vila, Rossend Llatas, Joan Mínguez, Pere Salom, Josep Antoni Vandellòs i Josep M. Junoy), publicats al diari *El Dia* de Terrassa (1920-1921); articles de J. Ventalló als diaris *La Vanguardia* (1972-1980), *El Noticiero Universal* (1980-1985) i *Recull de Blanes* (1973-1989); correspondència il·lustrada rebuda del pintor Pere Créixams i Picó, i fulls volants i publicacions clandestines de partits i sindicats. 24 positius b/n, 50 gravats, 3 reproduccions de documentació textual en facsímil, 1 retall de premsa i 7 cartes il·lustrades. 1920 – 1989. 0,1 m.

Col·lecció documental sobre la Federació de Cristians de Catalunya de Josep Vidal i Ribas

– Documentació aplegada per Josep Vidal i Ribas fruit de la seva participació en els primers anys de vida de la Federació de Cristians de Catalunya (1975-1981): fixació de l'ideari i organització inicial de l'entitat; òrgans de govern (Secretariat General, Assemblea Plenària i Assemblea Diocesana de Barcelona) i agrupacions territorials (Unió Comarcal del Barcelonès); documentació de convocatòria i treball dels actes i trobades organitzats per la Federació, en especial dels primers congressos i Diades Generals d'Estudi. 1962 – 1981. 0,1 m.

ÀREA DELS FONS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

Fons d'associacions i fundacions

Casal Català de Navarra

– Cent cinquanta negatius b/n, 22 diapositives color, 28 positius b/n, 674 positius color, 2 dibuixos, 2 goigs, 4 estampes i 75 vídeos VHS. Documentació audiovisual i fotogràfica sobre les diferents activitats de l'entitat.

Fons personals

Josep Benet

– 1 retrat b/n d'Àngel Guimerà.

Josep Buiria i Rogel

– 80 positius b/n i 3 positius color del Partit Socialista de Catalunya i de Josep Pallach.

Francesc Farreras i Duran

– 21 positius b/n i 11 positius color sobre l'activitat política a l'exili del personatge, i 3 medalles (una d'elles la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya).

Joan Maria Gallardo i Matheu

– 34 mapes amb cartografia de la geografia catalana. Predominen els mapes militars de les dècades de 1910 i 1920.

Enric Joan i Pedrol

– 37 dibuixos tècnics de peces i maquinària industrial.

Cebrià Jordà i Vidal

– 1 retrat i 1 fotografia a un camp del nord de França i 2 al camp de concentració de Mauthausen.

Josep Manyé i Vendrell (Jorge Marín)

– 5 negatius b/n, 139 positius b/n, 17 positius color i 7 cassets d'àudio relatius a l'activitat professional del personatge.

Enric Prat de la Riba

– 7 diplomes.

Fermí Segarra i Canalda

– 6 fotografies de caire familiar.

Manuel Torres Hervás (AGE)

– 3 negatius b/n, 42 positius b/n i 10 postals, on predomina la temàtica familiar.

Ferran Vilagut i Guitart

– 927 negatius b/n, 160 diapositives b/n, 433 positius b/n, 95 diapositives color, 9 mapes i 4 plànols de les activitats de l'autor com a enginyer industrial.

Fons comercials i d'empreses

Manufacturas Serra-Balet, SA

– 38 plànols de la fàbrica Serra-Balet a Barcelona.

Fons patrimonials i familiars

Família Colldeforns

- 6 positius b/n corresponents a retrats de membres de la família.

Col·leccions

Col·lecció de dibuixos i gravats de l'ANC

- 1 gravat de Pau Casals.

Col·lecció de diplomes de l'ANC

- 1 títol de cavaller de la Reial Ordre de Carles III a favor de José Julian y Blasco, concedit per Isabel II el 25 de maig de 1868.

Col·lecció documental sobre la Segona República i la Guerra Civil

- 1 retrat del capità mèdic de la Sanitat Militar Republicana Jordi Vallés i Ventura.

Col·lecció fotogràfica de l'ANC

- 6 fotografies relatives a l'Escola Catalana del carrer Montcada de Barcelona, donades per Josep Maria Xarrié i Rovira.
- 17 positius b/n i 2 recordatoris de l'ofrena del banderí requetè de Barcelona a la Mare de Déu de la Mercè i de Montserrat.

Col·lecció de medalles, insígnies i condecoracions de l'ANC

- 1 escut de solapa de la Generalitat i una banderola del president Macià.
- 5 medalles commemoratives d'actes diversos.

Col·lecció de segells municipals, postals i timbres de l'ANC

- Una capsa amb tres àlbums amb segells dels ajuntaments de Catalunya (Girona, Lleida i Tarragona) del segle XIX.
- 9 segells del Front Nacional de Catalunya. Secció Militar.

Agenda

EXPOSICIONS

“El món del treball industrial a la Catalunya del primer terç del segle XX: les llavors de la revolució”, a la seu de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (Móra d'Ebre), del 4 al 17 de maig.

“Memòria gràfica d'una revolta: la Setmana Tràgica a Catalunya (juliol-agost de 1909)”, a la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya, del 12 de juny al 9 d'octubre.

CONFERÈNCIES

Cicle de conferències: NOBLESIA I SOCIETAT

Conferències organitzades per l'Arxiu Nacional de Catalunya amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans i la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

La Diputació del General i la noblesa catalana

650 anys de la creació de la Generalitat de Catalunya

Dilluns, 2 de febrer de 2009

La creació de la Diputació del General i els seus precedents
A càrrec de la Dra. Maria Teresa Ferrer i Mallol, professora d'investigació del Consell Superior d'Investigacions Científiques

Dilluns, 2 de març de 2009

La Diputació del General durant la Primera Guerra Civil en temps de Joan II

A càrrec del Dr. Jaume Sobrequés i Callicó, catedràtic emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona

Dilluns, 4 de maig de 2009

La noblesa catalana i la Diputació del General a l'època moderna

A càrrec del Dr. Miquel Pérez Latre, doctor en Història i arxiver de l'ANC

Dilluns, 8 de juny de 2009

La Diputació del General i el braç militar en la Guerra de Successió

A càrrec del Dr. Joaquim Albareda, catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Pompeu Fabra

Totes les conferències tindran lloc **a les set del vespre**, a la seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, carrer del Bisbe Caçador, 3.

Cicle de conferències: LA GENEALOGIA I L'HERÀLDICA AL SEGLE XXI: NOVES PERSPECTIVES

Amb motiu dels seus vint-i-cinc anys, la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària, organitza:

Els dilluns de la Societat:

25 anys, 25 dilluns a l'Arxiu Nacional de Catalunya

Dilluns, 2 de febrer de 2009

Cómo conocer la personalidad de tus antepasados a través de la escritura

Sra. Matilde Priante Abollado, màster en Recursos Humans, grafòloga, pèrit cal·ligràfic i vicepresidenta del Centre d'Estudis de Valldoreix (Valldaurex)

Dilluns, 9 de febrer de 2009

Recursos genealògics a la Noguera, el cas d'Alberola

Dr. Xavier Mora i Giné, historiador i professor titular de la Universitat Autònoma de Barcelona

Dilluns, 16 de febrer de 2009

¿Qué es la nobleza?

Excmo. Sr. D. José Miguel de Mayoralgo y Lodo, conde de los Acevedos, llicenciat en Dret i secretari de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 23 de febrer de 2009

Biografia i Genealogia

Sr. Valerià C. Labara i Ballestar, diplomat en genealogia per la SCGHSVN i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 2 de març de 2009

La recerca als arxius, l'aventura de cercar els avantpassats

Sra. Sofia Garçon i Peyrí, genealogista i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 9 de març de 2009

Les lloses sepulcral: un recurs genealògic i heràldic

Sra. Irene Brugués i Massot, llicenciada en Història Medieval, màster en Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana, i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 16 de març de 2009

El código caballeresco y las ceremonias de la caballería

Ilmo. Dr. D. Manuel Fuertes de Gilbert y Rojo, barón de Gavín, doctor en Dret i acadèmic de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 23 de març de 2009

L'heràldica i la vexil·lologia municipal a les autonomies. Especialment el cas valencià

Sr. Jesús Huguet i Pascual, secretari del Consell Valencià de Cultura i membre del Consell Tècnic d'Heràldica i Vexil·lologia de la Generalitat Valenciana

Dilluns, 30 de març de 2009

La bibliofília i l'heràldica

Sr. Jordi Estruga i Estruga, president de l'Associació de Bibliòfils de Barcelona i membre de la Junta Directiva de la Societat Internacional de Bibliofília

Dilluns, 20 d'abril de 2009

Los sellos del archivo del barón de Valdeolivos

Ilmo. Sr. D. Ernesto Fernández-Xesta y Vázquez, llicenciat en Dret i tresorer de la Real Academia Matritense de Heràldica y Genealogía

Dilluns, 27 d'abril de 2009

Genealogia, heràldica i vexil·lologia al Regne Privatiu de Mallorca

Il·lm. Sr. Pere Serra i Rosell, membre de la Junta de la SCGHSVN i acadèmic de la Real Academia Mallorquina de la Genealogía, la Heràldica y la Historia

Dilluns, 4 de maig de 2009

L'antroponímia medieval de Catalunya i el repoblament de València

Dr. Enric Guinot i Rodríguez, doctor en Història Medieval per la Universitat de València i catedràtic d'Història Medieval a la Universitat de València

Dilluns, 11 de maig de 2009

Els pergamins documentals del Mas Bulló, un exemple de patrimoni documental d'un mas català

Sr. Avel·lí André i Gabián, llicenciat en Llengües Clàssiques, secretari de la SCGHSVN i director del Seminari de Paleografia de la SCGHSVN

Dilluns, 18 de maig de 2009

L'ascens social a l'Empordà del segle XVII: el cas de Pere Ignasi Ferrer

Sr. Pol Meseguer i Bell, llicenciat en Història, màster en Història Moderna i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 25 de maig de 2009

Les càrregues a l'heràldica catalana

Sra. Roser Tey i Freixa, llicenciada en Història de l'Art i Història Medieval, i membre de la SCGHSVN

Dilluns, 8 de juny de 2009

La immigració occitana a la Catalunya moderna

Dr. Joan Peytaví i Deixona, doctor en Filologia Catalana, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, membre de l'Associació Catalana de Genealogia de Perpinyà i membre de la Junta de la SCGHSVN

Dilluns, 15 de juny de 2009

Los vizcondes de Barcelona

Ilmo. Dr. D. José Enrique Ruiz Domènec, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona i acadèmic de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona.

Cicle de conferències: LA SETMANA TRÀGICA (1909)

Organitzat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i els Amics de la Unesco de Valldoreix–Sant Cugat del Vallès

Dijous, 4 de juny, a les 19.30 hores

La Setmana Tràgica de 1909: memòria i història.

Dra. Teresa Abelló Güell, professora d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona.

Dijous, 11 de juny, a les 19.30 hores

Les altres setmanes tràgiques : la revolució de 1909 més enllà de Barcelona

Dra. Dolors Marín Silvestre, doctora en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona.

SETMANA DELS ARXIUS

Divendres, 12 de juny

A les 19.30 hores

Inauguració de l'exposició produïda per l'ANC

Memòria gràfica d'una revolta:

la Setmana Tràgica a Catalunya (juliol-agost de 1909)

A càrrec del director general del Patrimoni Cultural

A la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya fins al 9 d'octubre

A les 20 hores

Concert a l'Arxiu

Isabel Ricciardi di Gaudesi, soprano

Joan Vila Jover, pianista

Dissabte, 13 de juny

De 10 a 19 hores

XIV Jornada Anual de Portes Obertes

Presentació de l'Arxiu Nacional de Catalunya (vídeo) i visita guiada a les instal·lacions del centre.

Mostra d'una selecció de documents dels fons més significatius que en el darrer any han ingressat a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

De 10 a 14 hores

Diada del Soci a l'SCGHSVN

Diferents xerrades sobre la genealogia, l'heràldica, la sigil·lografia, la vexil·logia i la nobiliària

Presentació dels llibres de Jaume P. Sayrach i de Carles Cardoner.

Exposició: "Passió pels escuts"